ޢަރަބި ބަސް ކިޔަވަމާ!

05 ވަނަ ބައި

فِعْلُގެ ވަޒަންތައް

ފިޢުލުގެ ގަވާއިދު

تَعَلَّمُوا الْعَرَبِيَّةَ فَإِنَّهَا مِنْ دِينِكُمْ

عمر –رضي الله عنه–

ތިޔަބައިމީހުން ޢަރަބި ބަސް އުނގެނޭށެވެ!

ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން އެއީ ތިޔަބައިމީހުންގެ ދީނުގެ ތެރެއިންވާ ކަމެކެވެ.

ތައްޔާރުކުރީ: ހާޝިމް މޫސާ (ތޮއްޑޫ)

مُقَدِّمَة

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ. الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ عَلَى مُحَمَّدٍ خَاتَمِ الأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ.

އެންމެ ރިވެތި ޙަމްދު ތަޢުރީފް الله އަށް ޙަމްދުކުރަމެވެ. އެކަލާނގެއީ ހުރިހާ އިލްމެއް ދިހޮވިޖިގެންވާ މާތް މަތިވެރި އިލާހެވެ. ޞާޙަބްތަކަން ރަޙްމަތްތަކުގައި ޚާއްޞަވި މާތް ނަބިއްޔާ މުޙައްމަދު (صلى الله عليه وسلم) އަށް ސަލަވާތާއި ސަލާމް ލިބުން އެދި ދުޢާކުރަމެވެ. އިލްމު އުނގެނުމާއި އުނގަންނައިދިނުމުގެ އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތަށް އެކަލޭގެފާނު، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދަސްކޮށްދެއްވިއެވެ.

މި ފޮތަކީ ދިވެހި ކުއްޖެއްގެ ފޮތްވެސް މުސްލިމު އަދުންނާއި ބޮޑުންނަށް، ހާއްސަކޮށް ކުޑަކުދިންނަށް ޢަރަބި ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށް އިޞްލާޙުވާގެ ގޮތުން އަޅުގަނޑު ތައްޔާރުކުރާ ސިލްސިލާ ފޮތްބައިގެ ފަސްވަނަ ފޮތެވެ. މި ފޮތުގެ ފައިދާ އެންމެ އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި ލިބޭނީ މުދައްރިސެއް ނުވަތަ ބެލެނިވެރިއެއްގެ އެހީތެރިކަމާ އެކުގައެވެ. ކުޑަކުދިން ނޫންނަމަވެސް، އަހަން

އަރަބި ބަސް ދަސްކުރަން ފަށައިގަންނަ ބައިަކަށްވެސް މި ފޮތުން އެހީތެރިކަމެއް ލިބިގެން ދާނެކަމަށް ގަބޫލުކުރަމެވެ.

މި ފޮތުގައި އަޅުގަނޑު ހިމަނަން ގަސްތުކުރަނީ އަރަބި ބަހުގެ ޤަވާޢިދުގެ ބައެއް ޤަވާޢިދުތަކެވެ. މިގޮތުން އިޢުރާބުން ޤަވާޢިދުތަކުން ދަރިވަރުން ހާސިލުވި މިންވަރު ބަލާނެ ފަރިތަކުރުންތަކެއްވެސް ހިމަނާފައިވެއެވެ.

އަޅުގަނޑުގެ ދުޢާއަކީ، އިލާހު އުނގެނުމާއި އުނގަންނައިދިނުމުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ހިތްނިޔަތް އިޚްލާޞްތެރިކަމާއި، ކުރާ މަސައްކަތްތަކުގައި ބަރަކާތްލައްވައި މަސައްކަތްތަކުގެ ފުރިހަމަ ދަރުމަޔާއި ޘަވާބު ހާސިލްވާނޭ މަގު، މާތް الله އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންނަށް ފަހިކޮށްދެއްވުމެވެ. އަދި ދެއްކުންތެރިކަމުން ސަލާމަތްކޮށްދެއްވައި ރައްކާތެރިކޮށްދެއްވުމެވެ. މާތް الله އަޅަމެންގެ އިލާހު ޤަބޫލުކޮށްދެއްވާށި! އާމީން...

-ހާޝިމް މޫސާ-

الدَّرْسُ الْأَوَّلُ ފުރަތަމަ ދިރާސަތު

أَوْزَانُ الْأَفْعَالِ (فِعْلُގެ ވަޒަންތައް)

މި ދިރާސަތުން ހާސިލުކުރަންޖެހޭ މިންވަރު؛

فِعْلُ مَاضِيގެ ވަޒަންތައް ބުނެން އެނގުން

ކުލަޖައްސާލާ!

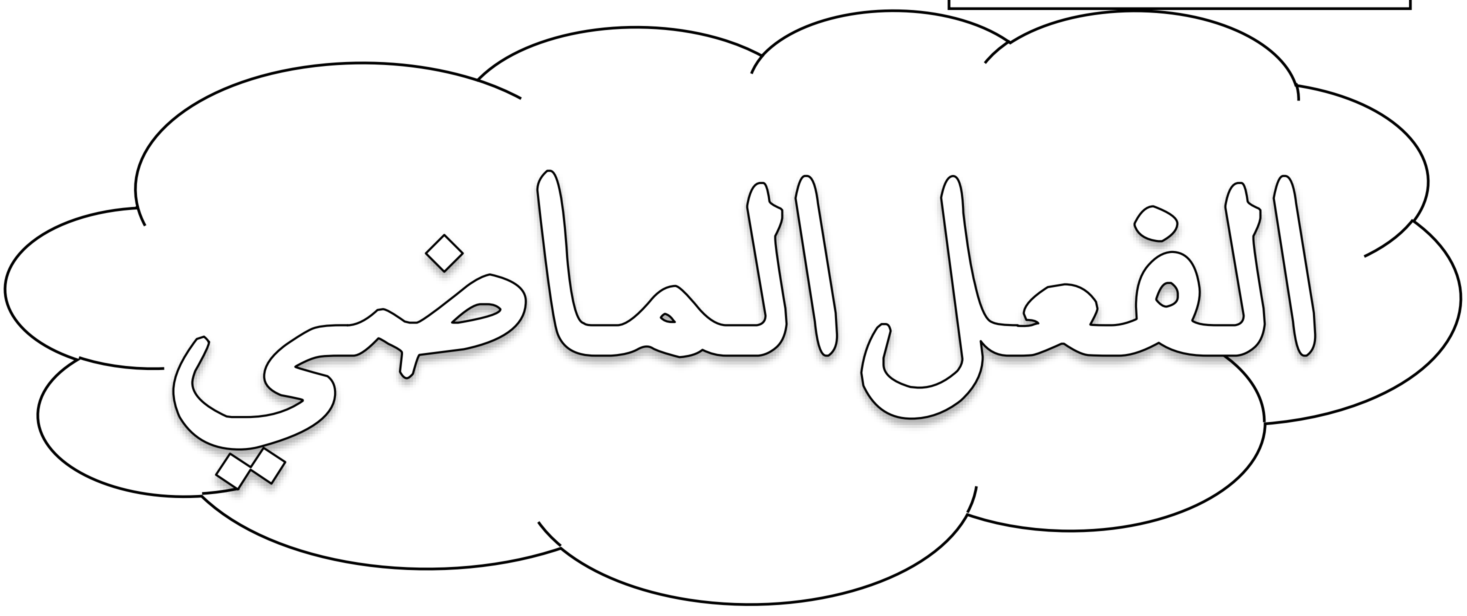

فعل ماضيގެ ވަޒަންތައް

❐ الْفِعْلُ يَنْقَسِمُ إِلَى مُجَرَّدٍ وَمَزِيْدٍ وَكُلٌّ مِنْهُمَا يَنْقَسِمُ إِلَى ثُلَاثِي وَرُبَاعِي (فِعْلُ ބެހެނީ مُجَرَّدއާއި مَزِيْد މި ދެ ބައިކަށެވެ. އަދި މިއިން ކޮންމެ ބައެއް ބެހިގެން ވަނީ ثُلَاثي އަދި رُبَاعِيއަށެވެ.)

☞ **الْفِعْلُ الْمُجَرَّدُ:** هُوَ مَا كَانَتْ جَمِيْعُ حُرُوْفِهِ أَصْلِيَّةً (الْفِعْلُ الْمُجَرَّدُއަކީ ކަލިމަތުގައި (فِعْلُގައި) ހިމެނޭ ހުރިހާ އަކުރަކީ އެއީ އެ ކަލިމަތުގެ އަސްލު އަކުރުތައް ކަމުގައިވާ ކަލިމަތެވެ.)

މިސާލު كَتَبَ (ލިޔުނީ)، زَلْزَلَ (ތެޅިގެންދިޔަ)، جَلَسَ (އިށީނދެއްޖެ)، وَسْوَسَ (ވަސްވާސް ދިނީ)

☞ **الْفِعْلُ الْمَزِيْدُ:** هُوَ مَا زِيْدَ عَلَى حُرُوْفِهِ الْأَصْلِيَّة حَرْفٌ أَوْ حَرْفَانِ أَوْ ثَلَاثَةٌ (الْفِعْلُ الْمَزِيْدُއަކީ ކަލިމަތުގައި ހިމެނޭ އަސްލު އަކުރުތަކަށް އަކުރެއް ނުވަތަ ދެ އަކުރު ނުވަތަ ތިން އަކުރު އިތުރުކޮށްފައިވާ ކަލިމަތެވެ.)

މިސާލު **(عَلِمَ ދެނެގަނެފި)** (މިކަލިމައިން އަކުރު އިތުރުކޮށްގެން އުފެދޭ ކަލިމަތައް)؛ عَلَّمَ (އުނގަންނައިދީފި)، تَعَلَّمَ (އުނގެނިއްޖެ)، اِسْتَعْلَمَ (ބޭނުންވުމުން އެދިފި)، أَعْلَمَ (އަންގައިދީފި)

☜ **الْفِعْلُ الثُّلَاثِي:** هُوَ مَا كَانَتْ حُرُوْفُهُ الْأَصْلِيَّة ثَلَاثَةً (الْفِعْلُ الثُّلَاثِيއަކީ ކަލިމައިގެ އަސްލު އަކުރުތަކުގެ އަދަދު ތިނެއް (03) ކަމުގައިވާ ކަލިމައެވެ.)

މިސާލު كَتَبَ (ލިޔެފި)، جلَسَ (އިށީނދެއްޖެ)

☜ **الْفِعْلُ الرُّبَاعِي:** هُوَ مَا كَانَتْ حُرُوْفُهُ الْأَصْلِيَّة أَرْبَعَةً (الْفِعْلُ الرُّبَاعِيއަކީ ކަލިމައިގެ އަސްލު އަކުރުތަކުގެ އަދަދު ހަތަރެއް (04) ކަމުގައިވާ ކަލިމައެވެ.)

މިސާލު دَحْرَجَ (ގޮޑުވާން ފަށައިފި)، بَعْثَرَ (އެފުރުމުފުރަން ޢަމަލިފި)، وَسْوَسَ (ވަސްވާސް ދީފި)، زَلْزَلَ (ހެލިގެންފި)، زَخْرَفَ (ޒީނަތްތެރިކޮށްފި)

أَوْزَانُ الْأَفْعَالِ (فعل ތަކުގެ ވަޒަންތައް)

أَوْزَانُ الْفِعْلِ الْمُجَرَّدِ الثُّلَاثِي (ކަލިމައިގެ ހުރިހާ އަކުރެއް އެއީ އެ ކަލިމައިގެ އަސްލު އަކުރުތަކަށް ކަމުގައިވާ އަދި ކަލިމައިގެ އަސްލު އަކުރުތަކުގެ އަދަދު ތިނެއް (03) ކަމުގައިވާ ކަލިމައިގެ ވަޒަންތައް)

الْوَزْنُ	الْأَمْثِلَةُ
فَعَلَ	ذَهَبَ (ހިނގައްޖެ)، جَلَسَ (އިށީނދެއްޖެ)، كَتَبَ (ލިޔެފި)، فَتَحَ (ހުޅުވައިފި)، مَنَعَ (މަނާކޮށްފި)، ضَرَبَ (ޖަހައިފި)، غَسَلَ (ދޮވެފި)، أَكَلَ (ކައިފި)، شَكَرَ (ޝުކުރުކޮށްފި)
فَعِلَ	شَرِبَ (ބޮއެފި)، عَلِمَ (ދެނެގެންފި)، لَبِسَ ((ހެދުން) ލައިފި)، وَثِقَ (އިތުބާރުކޮށްފި)، حَسِبَ (ހީކޮށްފި)
فَعُلَ	كَرُمَ (ދީލަތިވެއްޖެ)، كَثُرَ (ގިނަވެއްޖެ)، عَظُمَ (ބޮޑުވެއްޖެ)، نَبُلَ (މާތްވެއްޖެ)

وَزْنُ الْفِعْلِ الْمُجَرَّدِ الرُّبَاعِي (ކަލިމައިގެ ހުރިހާ އަކުރެއް އެއީ އެ ކަލިމައިގެ އަސްލު އަކުރުތަކެއް ކަމުގައިވާ އަދި ކަލިމައިގެ އަސްލު އަކުރުތަކުގެ އަދަދު ހަތަރެއް (04) ކަމުގައިވާ ކަލިމައިގެ ވަޒަން)

الْوَزْنُ	الْأَمْثِلَةُ
فَعْلَلَ	بَعْثَرَ (އެތުރުވިފުރަން ޖަހައިލުން)، وَسْوَسَ (ވަސްވާސް ދިނުން)، زَخْرَفَ (ޒީނަތްތެރިކުރުން)، دَحْرَجَ (ގުރާވަން ކުރަހައިލުން)، زَلْزَلَ (ތެޅިގެނުން)، سَيْطَرَ (ބާރުގެ ދަށަށް ގެނެސްލުން/ އެއްޗެއްގެ މައްޗަށް ބާރު ހިންގައިލުން)

أَوْزَانُ الْفِعْلِ الْمَزِيْدِ الثُّلَاثِي (ކަލިމައިގައި ހިމެނޭ އަސްލު އަކުރުތަކަށް އަކުރެއް ނުވަތަ ދެ އަކުރު ނުވަތަ ތިން އަކުރު އިތުރުކުރެވިފައިވާ އެ ކަލިމައިގެ އަސްލު އަކުރުތަކުގެ އަދަދު ތިނެއް (03) ކަމުގައިވާ ކަލިމައިގެ ވަޒަންތައް)

أَوَّلًا؛ الْمَزِيْدُ بِحَرْفٍ وَاحِدٍ وَيَكُوْنُ عَلَى ثَلَاثَةِ أَوْزَانٍ (03 އަކުރުގެ فِعْل އަކަށް 01 އަކުރު އިތުރުކުރެވިގެން އުފެދޭ ވަޒަންތައް. މި ބައިގައި 03 ވަޒަނެއް ހިމެނެއެވެ.)

الْوَزْنُ	الْأَمْثِلَةُ
أَفْعَلَ	أَحْسَنَ (އިހުސާންތެރިވެއްޖެ)، أَدْخَلَ (ވައްދައިފި)، أَكْرَمَ (މާތްކުރު ހިތައިފި) أَشْرَكَ (ޝަރީކުކުރުވި)
فَعَّلَ	عَلَّمَ (އުނގަންނައިދިނީ)، رَتَّبَ (ތަރުތީބުކުރުވި)، صَلَّى (ނަމާދުކުރުވި)، شَجَّعَ (ހިތްވަރުދިނީ)
فَاعَلَ	قَاتَلَ (ހަނގުރާމަކުރުވި)، ضَارَبَ (ތަޅައިގަތައިފި)، شَاجَرَ (އަރައިރުންވެއްޖެ/ އަޅާވާތްތެރިވެއްޖެ)، جَاهَدَ (ޖިހާދުކުރުވި)، شَارَكَ (ބައިވެރިވެއްޖެ)

ثَانِيًا؛ الْمَزِيْدُ بِحَرْفَيْنِ وَيَكُوْنُ عَلَى خَمْسَةِ أَوْزَانٍ (03 އަކުރުގެ فِعْلއަކަށް 02 އަކުރު އިތުރުކޮށްގެން އުފެދޭ ވަޒަންތައް. މި ބައިގައި 05 ވަޒަނެއް ހިމެނެއެވެ.)

الْوَزْنُ	الْأَمْثِلَةُ
اِنْفَعَلَ	اِنْفَتَحَ (ހުޅުވައިފި)، اِنْقَلَبَ (ބަދަލުކޮށްފި)، اِتَّصَلَ (ގުޅިއްޖެ/ބައިވެރިވެއްޖެ)
اِفْتَعَلَ	اِفْتَخَرَ (ފަޚުރުވެރިވެއްޖެ)، اِحْتَرَمَ (އިޙްތިރާމުކޮށްފި)
اِفْعَلَّ	اِحْمَرَّ (ރަތްވެއްޖެ)، اِسْوَدَّ (ކަޅުވެއްޖެ)
تَفَعَّلَ	تَعَلَّمَ (އުނގެނިއްޖެ)، تَحَسَّنَ (އިތުރަށް ރީތިވެއްޖެ)
تَفَاعَلَ	تَشَاجَرَ (އަރައިރުންވެއްޖެ)، تَقَارَبَ (ގާތްވެއްޖެ)، تَشَارَكَ (ބައިވެރިވެއްޖެ)

ثَالِثًا؛ الْمَزِيْدُ بِثَلَاثَةِ أَحْرُفٍ وَيَكُوْنُ عَلَى أَرْبَعَةِ أَوْزَانٍ (03 އަކުރުގެ فِعْلއަކަށް 03 އަކުރު އިތުރުކުރެވިގެން އުފެދޭ ވަޒަންތައް. މި ބައިގައި 04 ވަޒަނެއް ހިމެނެއެވެ.)

الْوَزْنُ	الْأَمْثِلَةُ
اِسْتَفْعَلَ	اِسْتَغْفَرَ (މަޢާފަށް އެދިއްޖެ/ އިސްތިޣްފާރުކުރެއްވި)، اِسْتَخْرَجَ (ނެރުނި)، اِسْتَيْقَظَ (ނިދައިން ހޭލަދިޔި)
اِفْعَالَّ	اِحْمَارَّ (ރަތްވެއްޖެ)، اِصْفَارَّ (ރީނދޫވެއްޖެ)
اِفْعَوْعَلَ	اِخْشَوْشَنَ (އުނދަގޫ ދިރިއުޅުމެއް އުޅުނި)
اِفْعَوَّلَ	اِجْلَوَّذَ (އަވަސް ދުވުނި/ ހަލުވިކޮށް ހިނގައިދިޔި)

أَوْزَانُ الْفِعْلِ الْمَزِيْدِ الرُّبَاعِي (ކަޖިމަދިގައި ހިމެނޭ އަސްލު އަކުރުތަކަށް އަކުރެއް ނުވަތަ ދެ އަކުރު ނުވަތަ ތިން އަކުރު އިތުރުކޮށްފައިވާ އެ ކަޖިމަދިގެ އަސްލު އަކުރުތަކުގެ އަދަދު ހަތަރެއް (04) ކަމުގައިވާ ކަޖިމަދިގެ ވަޒަންތައް)

أَوَّلًا؛ الْمَزِيْدُ بِحَرْفٍ وَاحِدٍ. لَهُ وَزْنٌ وَاحِدٌ (04 އަކުރުގެ فِعْلއަކަށް 01 އަކުރު އިތުރުކުރުމުން އުފެދޭ ވަޒަން. މި ބައިގައި ހިމެނެނީ އެންމެ ވަޒަނެކެވެ.)

الْوَزْنُ	الْأَمْثِلَةُ
تَفَعْلَلَ	تَزَلْزَلَ (ހަޅުވަލިގެންނި)

ثَانِيًا؛ الْمَزِيْدُ بِحَرْفَيْنِ وَيَكُوْنُ عَلَى وَزْنَيْنِ (04 އަކުރުގެ فِعْلއަކަށް 02 އަކުރު އިތުރުކުރުމުން އުފެދޭ ވަޒަންތައް. މި ބައިގައި 02 ވަޒަނެއް ހިމެނެއެވެ.)

الْوَزْنُ	الْأَمْثِلَةُ
اِفْعَلَلَّ	اِطْمَأَنَّ (ހަމަޖެއްސެވި)
اِفْعَنْلَلَ	اِفْرَنْقَعَ (ދުރަށް ހިނގައްޖެ/ ވަކިވެއްޖެ)

التَّدْرِيْبُ 1.1 ތަރިބަކާރުން 1.1

فعل ماضيގެ ވަޒަންތަކުގެ ހިމެން ތަސްވީރު، މުރައްރިސަކަށް ކިޔައިދޭށެވެ!					
	ރަނގަޅުކުރަން ބޭނުން		ރަނގަޅު		ވ.ރަނގަޅު

التَّدْرِيْبُ 1.2 ތަރިބަކާރުން 1.2

މިޔަދިވާ ވަޒަންތަކުން ކޮންމެ ވަޒަނަކަށް މިސާލެއް ލިޔުއްވާ!

	فَعْلَلَ		فَعَلَ
	تَفَعَّلَ		فَعَّلَ
	تَفَاعَلَ		فَاعَلَ
	اِفْعَوْعَلَ		تَفَعْلَلَ
	اِفْعَلَلَّ		اِسْتَفْعَلَ
	اِفْعَالَّ		اِفْعَنْلَلَ
	اِفْعَوَّلَ		فَعُلَ
	اِفْتَعَلَ		أَفْعَلَ

	ރަނގަޅުކުރަން ބޭނުން		ރަނގަޅު		ވ.ރަނގަޅު

އިތުރު މަޢުލޫމާތު

هو	فَعَلَ	فَعِلَ	فَعُلَ	فَعَّلَ	أَفْعَلَ	فَاعَلَ	فَعْلَلَ
هما	فَعَلَا	فَعِلَا	فَعُلَا	فَعَّلَا	أَفْعَلَا	فَاعَلَا	فَعْلَلَا
هم	فَعَلُوا	فَعِلُوا	فَعُلُوا	فَعَّلُوا	أَفْعَلُوا	فَاعَلُوا	فَعْلَلُوا
هي	فَعَلَتْ	فَعِلَتْ	فَعُلَتْ	فَعَّلَتْ	أَفْعَلَتْ	فَاعَلَتْ	فَعْلَلَتْ
هما*	فَعَلَتَا	فَعِلَتَا	فَعُلَتَا	فَعَّلَتَا	أَفْعَلَتَا	فَاعَلَتَا	فَعْلَلَتَا
هنّ	فَعَلْنَ	فَعِلْنَ	فَعُلْنَ	فَعَّلْنَ	أَفْعَلْنَ	فَاعَلْنَ	فَعْلَلْنَ
أنتَ	فَعَلْتَ	فَعِلْتَ	فَعُلْتَ	فَعَّلْتَ	أَفْعَلْتَ	فَاعَلْتَ	فَعْلَلْتَ
أنتما	فَعَلْتُمَا	فَعِلْتُمَا	فَعُلْتُمَا	فَعَّلْتُمَا	أَفْعَلْتُمَا	فَاعَلْتُمَا	فَعْلَلْتُمَا
أنتم	فَعَلْتُمْ	فَعِلْتُمْ	فَعُلْتُمْ	فَعَّلْتُمْ	أَفْعَلْتُمْ	فَاعَلْتُمْ	فَعْلَلْتُمْ
أنتِ	فَعَلْتِ	فَعِلْتِ	فَعُلْتِ	فَعَّلْتِ	أَفْعَلْتِ	فَاعَلْتِ	فَعْلَلْتِ
أنتما*	فَعَلْتُمَا	فَعِلْتُمَا	فَعُلْتُمَا	فَعَّلْتُمَا	أَفْعَلْتُمَا	فَاعَلْتُمَا	فَعْلَلْتُمَا
أنتنّ	فَعَلْتُنَّ	فَعِلْتُنَّ	فَعُلْتُنَّ	فَعَّلْتُنَّ	أَفْعَلْتُنَّ	فَاعَلْتُنَّ	فَعْلَلْتُنَّ
أنا	فَعَلْتُ	فَعِلْتُ	فَعُلْتُ	فَعَّلْتُ	أَفْعَلْتُ	فَاعَلْتُ	فَعْلَلْتُ
نحن	فَعَلْنَا	فَعِلْنَا	فَعُلْنَا	فَعَّلْنَا	أَفْعَلْنَا	فَاعَلْنَا	فَعْلَلْنَا

އިތުރު ތަޞްރީފު

هو	اِفْعَلَّ	اِنْفَعَلَ	اِفْتَعَلَ	تَفَعَّلَ	تَفَاعَلَ	تَفَعْلَلَ
هما	اِفْعَلَّا	اِنْفَعَلَا	اِفْتَعَلَا	تَفَعَّلَا	تَفَاعَلَا	تَفَعْلَلَا
هم	اِفْعَلُّوا	اِنْفَعَلُوا	اِفْتَعَلُوا	تَفَعَّلُوا	تَفَاعَلُوا	تَفَعْلَلُوا
هي	اِفْعَلَّتْ	اِنْفَعَلَتْ	اِفْتَعَلَتْ	تَفَعَّلَتْ	تَفَاعَلَتْ	تَفَعْلَلَتْ
هما*	اِفْعَلَّتَا	اِنْفَعَلَتَا	اِفْتَعَلَتَا	تَفَعَّلَتَا	تَفَاعَلَتَا	تَفَعْلَلَتَا
هنّ	اِفْعَلَلْنَ	اِنْفَعَلْنَ	اِفْتَعَلْنَ	تَفَعَّلْنَ	تَفَاعَلْنَ	تَفَعْلَلْنَ
أنتَ	اِفْعَلَلْتَ	اِنْفَعَلْتَ	اِفْتَعَلْتَ	تَفَعَّلْتَ	تَفَاعَلْتَ	تَفَعْلَلْتَ
أنتما	اِفْعَلَلْتُمَا	اِنْفَعَلْتُمَا	اِفْتَعَلْتُمَا	تَفَعَّلْتُمَا	تَفَاعَلْتُمَا	تَفَعْلَلْتُمَا
أنتم	اِفْعَلَلْتُمْ	اِنْفَعَلْتُمْ	اِفْتَعَلْتُمْ	تَفَعَّلْتُمْ	تَفَاعَلْتُمْ	تَفَعْلَلْتُمْ
أنتِ	اِفْعَلَلْتِ	اِنْفَعَلْتِ	اِفْتَعَلْتِ	تَفَعَّلْتِ	تَفَاعَلْتِ	تَفَعْلَلْتِ
أنتما*	اِفْعَلَلْتُمَا	اِنْفَعَلْتُمَا	اِفْتَعَلْتُمَا	تَفَعَّلْتُمَا	تَفَاعَلْتُمَا	تَفَعْلَلْتُمَا
أنتنّ	اِفْعَلَلْتُنَّ	اِنْفَعَلْتُنَّ	اِفْتَعَلْتُنَّ	تَفَعَّلْتُنَّ	تَفَاعَلْتُنَّ	تَفَعْلَلْتُنَّ
أنا	اِفْعَلَلْتُ	اِنْفَعَلْتُ	اِفْتَعَلْتُ	تَفَعَّلْتُ	تَفَاعَلْتُ	تَفَعْلَلْتُ
نحن	اِفْعَلَلْنَا	اِنْفَعَلْنَا	اِفْتَعَلْنَا	تَفَعَّلْنَا	تَفَاعَلْنَا	تَفَعْلَلْنَا

އިތުރު މަޢުލޫމާތު

هو	اِسْتَفْعَلَ	اِفْعَوْعَلَ	اِفْعَوَّلَ	اِفْعَالَّ	اِفْعَلَلَّ	اِفْعَنْلَلَ
هما	اِسْتَفْعَلَا	اِفْعَوْعَلَا	اِفْعَوَّلَا	اِفْعَالَّا	اِفْعَلَلَّا	اِفْعَنْلَلَا
هم	اِسْتَفْعَلُوا	اِفْعَوْعَلُوا	اِفْعَوَّلُوا	اِفْعَالُّوا	اِفْعَلَلُّوا	اِفْعَنْلَلُوا
هي	اِسْتَفْعَلَتْ	اِفْعَوْعَلَتْ	اِفْعَوَّلَتْ	اِفْعَالَّتْ	اِفْعَلَلَّتْ	اِفْعَنْلَلَتْ
هما*	اِسْتَفْعَلَتَا	اِفْعَوْعَلَتَا	اِفْعَوَّلَتَا	اِفْعَالَّتَا	اِفْعَلَلَّتَا	اِفْعَنْلَلَتَا
هنّ	اِسْتَفْعَلْنَ	اِفْعَوْعَلْنَ	اِفْعَوَّلْنَ	اِفْعَالَلْنَ	اِفْعَلَّلْنَ	اِفْعَنْلَلْنَ
أنتَ	اِسْتَفْعَلْتَ	اِفْعَوْعَلْتَ	اِفْعَوَّلْتَ	اِفْعَالَلْتَ	اِفْعَلَّلْتَ	اِفْعَنْلَلْتِ
أنتما	اِسْتَفْعَلْتُمَا	اِفْعَوْعَلْتُمَا	اِفْعَوَّلْتُمَا	اِفْعَالَلْتُمَا	اِفْعَلَّلْتُمَا	اِفْعَنْلَلْتُمَا
أنتم	اِسْتَفْعَلْتُمْ	اِفْعَوْعَلْتُمْ	اِفْعَوَّلْتُمْ	اِفْعَالَلْتُمْ	اِفْعَلَّلْتُمْ	اِفْعَنْلَلْتُمْ
أنتِ	اِسْتَفْعَلْتِ	اِفْعَوْعَلْتِ	اِفْعَوَّلْتِ	اِفْعَالَلْتِ	اِفْعَلَّلْتِ	اِفْعَنْلَلْتِ
أنتما*	اِسْتَفْعَلْتُمَا	اِفْعَوْعَلْتُمَا	اِفْعَوَّلْتُمَا	اِفْعَالَلْتُمَا	اِفْعَلَّلْتُمَا	اِفْعَنْلَلْتُمَا
أنتنّ	اِسْتَفْعَلْتُنَّ	اِفْعَوْعَلْتُنَّ	اِفْعَوَّلْتُنَّ	اِفْعَالَلْتُنَّ	اِفْعَلَّلْتُنَّ	اِفْعَنْلَلْتُنَّ
أنا	اِسْتَفْعَلْتُ	اِفْعَوْعَلْتُ	اِفْعَوَّلْتُ	اِفْعَالَلْتُ	اِفْعَلَّلْتُ	اِفْعَنْلَلْتُ
نحن	اِسْتَفْعَلْنَا	اِفْعَوْعَلْنَا	اِفْعَوَّلْنَا	اِفْعَالَلْنَا	اِفْعَلَّلْنَا	اِفْعَنْلَلْنَا

الدَّرْسُ الثَّانِي ދެވަނަ ދިރާސަތު

أَوْزَانُ الْأَفْعَالِ (فِعْلُ ގެ ވަޒަންތައް)

މި ދިރާސާވެސް ހާސިލުވާންޖެހޭ މިންވަރު؛

فعل مَاضِي ގެ ވަޒަންތައް فعل مضارع އަށް ބަދަލުކުރަން އެނގުން.

3 އަކުރުގެ فعل ދިރާސާކުރި އެހެން فعلތަކުގެ މަސްދަރުތައް ބުނަން އެނގުން.

ކުލަޖައްސާވަމާ!

މި ފޮތުގެ ފުރަތަމަ ފިޔަވަޅުގައި އަހަރެމެންވާނީ فعل ماضيގެ ވަޒަންތަކެއް ކިޔަވާދީފައެވެ. އަދި فعل ماضي، فعل مضارعއަކަށް ބަދަލުކުރާނެގޮތް މި ފޮތުގެ 4ވަނަ ބައިގެ ފަސްވަނަ ފިޔަވަޅުގައި އަހަރެމެން ވާނީ ކިޔަވާދީފައެވެ. މިއާ މި ފޮތުގެ ފުރަތަމަ ފިޔަވަޅުގައި ދަސްކުރި فعل ماضيގެ ވަޒަންތައް فعل مضارعއަކަށް ބަދަލުކުރަން ބޭނުންނަމަ އެއިން ކޮންމެ ވަޒަނެއްގައިވެސް އަމުރުކުރާނީ މި ފޮތުގެ 4ވަނަ ބައިގެ ފަސްވަނަ ފިޔަވަޅުގައި ބުނެދިފައިވާ ގޮތަށެވެ. ނަމަވެސް "ا"އަކުރު ނުވަތަ "أ"އަކުރު ފެށިފައިވާ ވަޒަންތައް فعل مضارعއަކަށް ބަދަލުކުރާއިރު ސަމާލުކަންދޭންޖެހޭ ނުކުތާއެއް ވެއެވެ. މި ފިޔަވަޅުގައި އެކަން ބަޔާންކޮށްދޭނަމެވެ. (إن شاء الله)

ނޯޓް: މި ފިޔަވަޅުގައި ބޭނުންކޮށްފައިވާ މިސާލުތަކާއި، ފުރަތަމަ ފިޔަވަޅުގައިވެސް ބޭނުންކުރި މިސާލުތަކެވެ. މިއާ މި ފިޔަވަޅުގައި އެ ކަލިމަތަކުގެ މާނަ ނުލިޔު ދޫކޮށްލީމެވެ.

أَوْزَانُ الْأَفْعَالِ (فعلތަކުގެ ވަޒަންތައް)

❐ أَوْزَانُ الْفِعْلِ الْمُجَرَّدِ الثُّلَاثِي (ކަލިމަތައިގެ ހުރިހާ އަކުރެއް އެއީ އެ ކަލިމަތައިގެ އަސްލު އަކުރުތައް ކަމުގައިވާ އަދި ކަލިމަތައިގެ އަސްލު އަކުރުތަކުގެ އަދަދު ތިނެއް (03) ކަމުގައިވާ ކަލިމަތައިގެ ވަޒަންތައް)

الوزن	بابه	الأمثلة
فَعَلَ	يَفْعَلُ	ذَهَبَ- يَذْهَبُ
	يَفْعِلُ	جَلَسَ- يَجْلِسُ
	يَفْعُلُ	كَتَبَ- يَكْتُبُ
فَعِلَ	يَفْعَلُ	شَرِبَ- يَشْرَبُ
	يَفْعِلُ	حَسِبَ- يَحْسِبُ
فَعُلَ	يَفْعُلُ	كَرُمَ- يَكْرُمُ / كَثُرَ- يَكْثُرُ / عَظُمَ- يَعْظُمُ / نَبُلَ- يَنْبُلُ

✎ "فَعَلَ" މި ވަޒަނަށް އައިސްފައިވާ فِعْلُ، فِعْلُ مُضَارِعއަކަށް ބަދަލުކުރާއިރު އޭގެ ވަޒަން އޮންނާނީ "يَفْعَلُ" ނުވަތަ "يَفْعِلُ" ނުވަތަ "يَفْعُلُ" މި 3 ވަޒަންނުކުރެ ވަޒަނަކަށެވެ.

✎ "فَعِلَ" ގެ ވަޒަނަށް އައިސްފައިވާ فِعْلُ، فِعْلُ مُضَارِعއަކަށް ބަދަލުކުރާއިރު އޭގެ ވަޒަން އޮންނާނީ "يَفْعَلُ" ނުވަތަ "يَفْعِلُ" ގެ 2 ވަޒަނުންކުރެ ވަޒަނަކަށެވެ.

✎ "فَعُلَ" ގެ ވަޒަނަށް އައިސްފައިވާ فِعْلُ، فِعْلُ مُضَارِعއަކަށް ބަދަލުކުރާއިރު އޭގެ ވަޒަން އޮންނާނީ "يَفْعُلُ" ގެ ވަޒަނަށެވެ.

✎ "فَعَلَ، فَعِلَ، فَعُلَ" ގެ ވަޒަންތަކަށް އައިސްފައިވާ فِعْلُތަކުގެ މަސްދަރުތައް ތަފާތު އެކި ވަޒަންތަކަށް އައިސްފައިވެއެވެ.

❐ وَزْنُ الْفِعْلِ الْمُجَرَّدِ الرُّبَاعِي (ކަލިމައިގެ ހުރިހާ އަކުރުތައް އެއީ އެ ކަލިމައިގެ އަސްލު އަކުރުތަކެއް ކަމުގައިވާ އަދި ކަލިމައިގެ އަސްލު އަކުރުތަކުގެ އަދަދު ހަތަރެއް (04) ކަމުގައިވާ ކަލިމައިގެ ވަޒަން)

الوزن	بابه	مصدره	الأمثلة
فَعْلَلَ	يُفَعْلِلُ	فَعْلَلَةٌ (أو) فِعْلالٌ	زَلْزَلَ– يُزَلْزِلُ– زِلْزَالٌ أو زَلْزَلَةٌ
			سَيْطَرَ– يُسَيْطِرُ– سَيْطَرَةٌ

"فَعْلَلَ" މި ވަޒަނަށް އައިސްފައިވާ فِعْلُ، فِعْلُ مُضَارِعއަކަށް ބަދަލުކުރާއިރު އޭގެ ވަޒަން އޮންނާނީ "يُفَعْلِلُ" މި ވަޒަނަށެވެ. އަދި އޭގެ މަސްދަރު އޮންނާނީ "فَعْلَلَةٌ" ނުވަތަ "فِعْلَالٌ" މި 2 ވަޒަނުންކުރު ވަޒަނަކަށެވެ.

أَوْزَانُ الْفِعْلِ الْمَزِيْدِ الثُّلَاثِي (ކުރިމަތިގައި ހިމެނޭ އަސްލު އަކުރުތަކަށް އަކުރެއް ނުވަތަ ދެ އަކުރު ނުވަތަ ތިން އަކުރު އިތުރުކުރުމުގައިވާ ގޮ ކުރިމައިގެ އަސްލު އަކުރުތަކުގެ އިތުރު ތިންއެ (03) ކަކުރެއިވާ ކުރިމައިގެ ވަޒަންތައް)

أَوَّلًا؛ الْمَزِيْدُ بِحَرْفٍ وَاحِدٍ وَيَكُوْنُ عَلَى ثَلَاثَةِ أَوْزَانٍ (03 އަކުރުގެ فِعْلއަކަށް 01 އަކުރު އިތުރުކުރުމުން އުފެދޭ ވަޒަންތައް. މި ބައިގައި 03 ވަޒަނެއް ހިމެނެއެވެ.)

الوزن	بابه	مصدره	الأمثلة
أَفْعَلَ	يُفْعِلُ	إِفْعَالٌ	أَحْسَنَ – يُحْسِنُ – إِحْسَانٌ أَدْخَلَ – يُدْخِلُ – إِدْخَالٌ أَكْرَمَ – يُكْرِمُ – إِكْرَامٌ

فَعَّلَ	يُفَعِّلُ	تَفْعِيلٌ	عَلَّمَ – يُعَلِّمُ – تَعْلِيْمٌ رَتَّبَ – يُرَتِّبُ – تَرْتِيْبٌ شَجَّعَ – يُشَجِّعُ – تَشْجِيْعٌ كَلَّمَ – يُكَلِّمُ – تَكْلِيْمٌ
فَاعَلَ	يُفَاعِلُ	مُفَاعَلَةٌ	قَاتَلَ – يُقَاتِلُ – مُقَاتَلَةٌ ضَارَبَ – يُضَارِبُ – مُضَارَبَةٌ شَاجَرَ – يُشَاجِرُ – مُشَاجَرَةٌ جَاهَدَ – يُجَاهِدُ – مُجَاهَدَةٌ

✎ "أَفْعَلَ" މި ވަޒަނަށް އައިސްފައިވާ فِعْلُ، فِعْلُ مُضَارِعއަކަށް ބަދަލުކުރާއިރު އޭގެ ވަޒަން އޮންނާނީ "يُفْعِلُ" މި ވަޒަނަށެވެ. "أ"އަކުން ފެށިގެންވާ فعل ماضيގެ ކަލިމަ، فعل مضارعއަކަށް ބަދަލުކުރާއިރު فعل ماضيގައިވާ "أ" ބޭނުމެއް ނުކުރާނެއެވެ. ވީމާ "މުޟާރިޢާ އަކުރު" ކަލިމައިގެ ކުރިއަށް ގުޅުވާނީ އެކަލިމަ ފެށުމަށް ބޭނުންކޮށްފައިވާ "أ" ފޮހެލުމަށްފަހުގައެވެ. އަދި އޭގެ މަސްދަރު އޮންނާނީ "إِفْعَالٌ" މި ވަޒަނަށެވެ.

✏ "فَعَّلَ" މި ވަޒަނަށް އައިސްފައިވާ فِعْلُ، فِعْلُ مُضَارِعއަކަށް ބަދަލުކުރާއިރު އޭގެ ވަޒަން އޮންނާނީ "يُفَعِّلُ" މި ވަޒަނަށެވެ. އަދި އޭގެ މަސްދަރު އޮންނާނީ "تَفْعِيلٌ" މި ވަޒަނަށެވެ.

✏ "فَاعَلَ" މި ވަޒަނަށް އައިސްފައިވާ فِعْلُ، فِعْلُ مُضَارِعއަކަށް ބަދަލުކުރާއިރު އޭގެ ވަޒަން އޮންނާނީ "يُفَاعِلُ" މި ވަޒަނަށެވެ. އަދި އޭގެ މަސްދަރު އޮންނާނީ "مُفَاعَلَةٌ" މި ވަޒަނަށެވެ.

☞ ثَانِيًا؛ الْمَزِيْدُ بِحَرْفَيْنِ وَيَكُوْنُ عَلَى خَمْسَةِ أَوْزَانٍ (03 އަކުރުގެ فِعْلއަކަށް 02 އަކުރު އިތުރުކުރެވިގެން އުފެދޭ ވަޒަންތައް. މި ބައިގައި 05 ވަޒަނެއް ހިމެނެއެވެ.)

الوزن	بابه	مصدره	الأمثلة
اِنْفَعَلَ	يَنْفَعِلُ	اِنْفِعَالٌ	اِنْفَتَحَ – يَنْفَتِحُ – اِنْفِتَاحٌ اِنْقَلَبَ – يَنْقَلِبُ – اِنْقِلَابٌ اِتَّصَلَ – يَتَّصِلُ – اِتِّصَالٌ

اِفْتَعَلَ	يَفْتَعِلُ	اِفْتِعَالٌ	اِفْتَخَرَ- يَفْتَخِرُ- اِفْتِخَارٌ اِحْتَرَمَ- يَحْتَرِمُ- اِحْتِرَامٌ
اِفْعَلَّ	يَفْعَلُّ	اِفْعِلاَلٌ	اِحْمَرَّ- يَحْمَرُّ- اِحْمِرَارٌ اِسْوَدَّ- يَسْوَدُّ- اِسْوِدَادٌ
تَفَعَّلَ	يَتَفَعَّلُ	تَفَعُّلٌ	تَعَلَّمَ- يَتَعَلَّمُ- تَعَلُّمٌ تَحَسَّنَ- يَتَحَسَّنُ- تَحَسُّنٌ
تَفَاعَلَ	يَتَفَاعَلُ	تَفَاعُلٌ	تَشَاجَرَ- يَتَشَاجَرُ- تَشَاجُرٌ تَقَارَبَ- يَتَقَارَبُ- تَقَارُبٌ تَشَارَكَ- يَتَشَارَكُ- تَشَارُكٌ

✎ "اِنفَعَلَ" މި ވަޒަނަށް އައިސްފައިވާ فِعْلُ، فِعْلُ مُضَارِعُއަކަށް ބަދަލުކުރާއިރު އޭގެ ވަޒަން އޮންނާނީ "يَنفَعِلُ" މި ވަޒަނަށެވެ. އަދި އޭގެ މަސްދަރު އޮންނާނީ "اِنفِعَالٌ" މި ވަޒަނަށެވެ.

✎ "اِفْتَعَلَ" މި ވަޒަނަށް އައިސްފައިވާ فِعْلُ، فِعْلُ مُضَارِعُއަކަށް ބަދަލުކުރާއިރު އޭގެ ވަޒަން އޮންނާނީ "يَفْتَعِلُ" މި ވަޒަނަށެވެ. އަދި އޭގެ މަސްދަރު އޮންނާނީ "اِفْتِعَالٌ" މި ވަޒަނަށެވެ.

"اِفْعَلَّ" މި ވަޒަނަށް އައިސްފައިވާ فِعْلُ، فِعْلُ مُضَارِعއަކަށް ބަދަލުކުރާއިރު އޭގެ ވަޒަން އޮންނާނީ "يَفْعَلُّ" މި ވަޒަނުގައެވެ. އަދި އޭގެ މަސްދަރު އޮންނާނީ "اِفْعِلَالٌ" މި ވަޒަނުގައެވެ.

"ا"އަކުރުން ފެށިފައިވާ فعل ماضيގެ ކަލިމަ، فعل مضارعއަކަށް ބަދަލުކުރާއިރުވެސް فعل ماضيގައިވާ "ا" ބާކީނުކުރާނެއެވެ. ވީމާ "މުޟާރިޢުކާ އަކުރު" ކަލިމައިގެ ކުރިއަށް ގެނުވޭނީ އުކަލިމަ ފުރުމަށް ބޭނުންކުރެވިފައިވާ "ا" ފުހެލުމަށްފަހުގައެވެ.

"تَفَعَّلَ" މި ވަޒަނަށް އައިސްފައިވާ فِعْلُ، فِعْلُ مُضَارِعއަކަށް ބަދަލުކުރާއިރު އޭގެ ވަޒަން އޮންނާނީ "يَتَفَعَّلُ" މި ވަޒަނުގައެވެ. އަދި އޭގެ މަސްދަރު އޮންނާނީ "تَفَعُّلٌ" މި ވަޒަނުގައެވެ.

"تَفَاعَلَ" މި ވަޒަނަށް އައިސްފައިވާ فِعْلُ، فِعْلُ مُضَارِعއަކަށް ބަދަލުކުރާއިރު އޭގެ ވަޒަން އޮންނާނީ "يَتَفَاعَلُ" މި ވަޒަނުގައެވެ. އަދި އޭގެ މަސްދަރު އޮންނާނީ "تَفَاعُلٌ" މި ވަޒަނުގައެވެ.

☜ ثَالِثًا؛ الْمَزِيْدُ بِثَلَاثَةِ أَحْرُفٍ وَيَكُوْنُ عَلَى أَرْبَعَةِ أَوْزَانٍ (03 އަކުރުގެ فِعْلއަކަށް 03 އަކުރު އިތުރުކުރެވިގެން އުފެދޭ ވަޒަންތަކެއް. މި ބައިގައި 04 ވަޒަނެއް ހިމެނެއެވެ.)

الوزن	بابه	مصدره	الأمثلة
اِسْتَفْعَلَ	يَسْتَفْعِلُ	اِسْتِفْعالٌ	اِسْتَغْفَرَ–يَسْتَغْفِرُ–اِسْتِغْفَارٌ اِسْتَخْرَجَ–يَسْتَخْرِجُ–اِسْتِخْرَاجٌ اِسْتَيْقَظَ–يَسْتَيْقِظُ–اِسْتِيْقَاظٌ
اِفْعَالَّ	يَفْعَالُّ	اِفْعِيْلالٌ	اِحْمَارَّ– يَحْمَارُّ– اِحْمِيْرَارٌ اِصْفَارَّ– يَصْفَارُّ– اِصْفِيْرَارٌ اِدْهَامَّ– يَدْهَامُّ– اِدْهِيْمَامٌ
اِفْعَوْعَلَ	يَفْعَوْعِلُ	اِفْعِيْعالٌ	اِخْشَوْشَنَ– يَخْشَوْشِنُ– اِخْشِيْشَانٌ
اِفْعَوَّلَ	يَفْعَوِّلُ	اِفْعِوَّالٌ	اِجْلَوَّذَ– يَجْلَوِّذُ– اِجْلِوَّاذٌ

✎ "اِسْتَفْعَلَ" މި ވަޒަނަށް އައިސްފައިވާ فِعْلُ، فِعْلُ مُضَارِعއަކަށް ބަދަލުކުރާއިރު އޭގެ ވަޒަން އޮންނާނީ "يَسْتَفْعِلُ" މި ވަޒަނުންނެވެ. އަދި އޭގެ މަސްދަރު އޮންނާނީ "اِسْتِفْعَالٌ" މި ވަޒަނުންނެވެ.

✎ "اِفْعَالَّ" މި ވަޒަނަށް އައިސްފައިވާ فِعْلُ، فِعْلُ مُضَارِعއަކަށް ބަދަލުކުރާއިރު އޭގެ ވަޒަން އުންނާނީ "يَفْعَالُّ" މި ވަޒަނަށެވެ. އަދި އޭގެ މަސްދަރު އުންނާނީ "اِفْعِيْلَالٌ" މި ވަޒަނަށެވެ.

✎ "اِفْعَوْعَلَ" މި ވަޒަނަށް އައިސްފައިވާ فِعْلُ، فِعْلُ مُضَارِعއަކަށް ބަދަލުކުރާއިރު އޭގެ ވަޒަން އުންނާނީ "يَفْعَوْعِلُ" މި ވަޒަނަށެވެ. އަދި އޭގެ މަސްދަރު އުންނާނީ "اِفْعِيْعَالٌ" މި ވަޒަނަށެވެ.

✎ "اِفْعَوَّلَ" މި ވަޒަނަށް އައިސްފައިވާ فِعْلُ، فِعْلُ مُضَارِعއަކަށް ބަދަލުކުރާއިރު އޭގެ ވަޒަން އުންނާނީ "يَفْعَوِّلُ" މި ވަޒަނަށެވެ. އަދި އޭގެ މަސްދަރު އުންނާނީ "اِفْعِوَّالٌ" މި ވަޒަނަށެވެ.

✎ "ا"އަކުރުން ފެށިގެންވާ فعل ماضيގެ ކަޅިމަ، فعل مضارعއަކަށް ބަދަލުކުރާއިރު فعل ماضيގައިވާ "ا" ބޭނުން ނުކުރާނީ، މި فعلތަކުގައިވެސް "މުސްތަޤްބިލުކުރާ އަކުރު" ކަޅިމައިގެ ކުރިއަށް ގުޅުވާނީ އުކަޅިމަ ފެނުމަށް ބޭނުންކުރެވިފައިވާ "ا" ފޮހެލުމަށްފަހުގައެވެ.

❒ أَوْزَانُ الْفِعْلِ الْمَزِيْدِ الرُّبَاعِي (ކަލިމައިގައި ހިމެނޭ އަސްލު އަކުރުތަކަށް އަކުރެއް ނުވަތަ ދެ އަކުރު ނުވަތަ ތިން އަކުރު އިތުރުކުރެވިފައިވާ އެ ކަލިމައިގެ އަސްލު އަކުރުތަކުގެ އަދަދު ހަތަރެއް (04) ކަމުގައިވާ ކަލިމައިގެ ވަޒަންތައް)

☞ أَوَّلًا؛ الْمَزِيْدُ بِحَرْفٍ وَاحِدٍ. لَهُ وَزْنٌ وَاحِدٌ (04 އަކުރުގެ فِعْلއަކަށް 01 އަކުރު އިތުރުކޮށްގެން އުފެދޭ ވަޒަން. މި ބައިގައި ހިމެނެނީ އެންމެ ވަޒަނެކެވެ.)

الوزن	بابه	مصدره	الأمثلة
تَفَعْلَلَ	يَتَفَعْلَلُ	تَفَعْلُلٌ	تَزَلْزَلَ- يَتَزَلْزَلُ- تَزَلْزُلُ تَصَيْطَرَ- يَتَصَيْطَرُ- تَصَيْطُرٌ

✎ "تَفَعْلَلَ" މި ވަޒަނަށް އައިސްފައިވާ فِعْلُ، فِعْلُ مُضَارِعއަކަށް ބަދަލުކުރާއިރު އޭގެ ވަޒަން އޮންނާނީ "يَتَفَعْلَلُ" މި ވަޒަނަށެވެ. އަދި އޭގެ މަސްދަރު އޮންނާނީ "تَفَعْلُلٌ" މި ވަޒަނަށެވެ.

☞ ثَانِيًا؛ الْمَزِيْدُ بِحَرْفَيْنِ وَيَكُوْنُ عَلَى وَزْنَيْنِ (04 އަކުރުގެ فِعْلއަކަށް 02 އަކުރު އިތުރުކުރެވިގެން އުފެދޭ ވަޒަންތަކެއް. މި ބާބުގައި 02 ވަޒަނެއް ހިމެނެއެވެ.)

الوزن	بابه	مصدره	الأمثلة
اِفْعَلَلَّ	يَفْعَلِلُّ	اِفْعِلاَّلُ	اِطْمَأَنَّ- يَطْمَإِنُّ- اِطْمِأْنَانُ
اِفْعَنْلَلَ	يَفْعَنْلِلُ	اِفْعِنْلاَلُ	اِحْرَنْجَمَ- يَحْرَنْجِمُ- اِحْرِنْجَامُ اِفْرَنْقَعَ- يَفْرَنْقِعُ- اِفْرِنْقَاعُ

✎ "اِفْعَلَلَّ" މި ވަޒަނަށް އައިސްފައިވާ فِعْلُ، فِعْلُ مُضَارِعއަކަށް ބަދަލުކުރާއިރު އޭގެ ވަޒަން އޮންނާނީ "يَفْعَلِلُّ" މި ވަޒަނަށެވެ. އަދި އޭގެ މަސްދަރު އޮންނާނީ "اِفْعِلاَّلُ" މި ވަޒަނަށެވެ.

✎ "اِفْعَنْلَلَ" މި ވަޒަނަށް އައިސްފައިވާ فِعْلُ، فِعْلُ مُضَارِعއަކަށް ބަދަލުކުރާއިރު އޭގެ ވަޒަން އޮންނާނީ "يَفْعَنْلِلُ" މި ވަޒަނަށެވެ. އަދި އޭގެ މަސްދަރު އޮންނާނީ "اِفْعِنْلاَلُ" މި ވަޒަނަށެވެ.

އިސްވެ ދިޔަ ފިލާވަޅުތަކުގައި ގެނެސްދީފައިވާ فِعْل مضارعِ ގެ މިސާލުތައް ގެނެސްދީފައިވަނީ އުޅުނިވި ބާވަތުގެއެވެ. فِعْل مضارعِ ގެ ކުރިއަށް އަންނަ އަކުރުތައްގެ ސަބަބުން ނުވަތަ ޖުމުލައެއްގައި ކަލިމަ އޮންނަ ހާލަތުން ބަދަލުވި فِعْل مضارعِ ގެ ފަހުއަކުރުގެ ޙަރަކަތް ބަދަލު އަންނާނެއެވެ. އެއީ އަބަދުވެސް ހާލަތެއް ނުވަތަ ސުކޫނުގެ ބާވަތެއް ބަދަލުވާނެއެވެ. މިގެ އިތުރު ތަފްސީލު ކުރިއަށް ހުރި ފިލާވަޅުތަކުގައި ގެނެސްދޭނަމެވެ. إن شاء الله.

التَّدْرِيْبُ 2.1 ތަރުޖަމާކުރުން 2.1

فعل مضارعِ ވަޒަންތައް ހިތުން ދަސްކޮށް، މުދައްރިސަށް ކިޔައިދޭށެވެ!					
ވ. ތަސްރީފު		ތަސްރީފު		ތަސްރީފުކުރަން ބޭނުން	

التَّدْرِيْبُ 2.2 ތަރުޖަމާކުރުން 2.2

فعلގެ މަސްދަރުތައް ހިތުން ދަސްކޮށް، މުދައްރިސަށް ކިޔައިދޭށެވެ!					
ވ. ތަސްރީފު		ތަސްރީފު		ތަސްރީފުކުރަން ބޭނުން	

التَّدْرِيْبُ 2.3 ފަރިތަކުރުން 2.3

ތިރީގައިވާ فعل ماضي ގެ ވަޒަންތަކުން فعل مضارع އަށް ބަދަލުކުރާށެވެ!

فَعَّلَ		فَعْلَلَ	
فَاعَلَ		تَفَعَّلَ	
تَفَعْلَلَ		تَفَاعَلَ	
اِسْتَفْعَلَ		اِفْعَوْعَلَ	
اِفْعَنْلَلَ		اِفْعَلَلَّ	
فَعُلَ		اِفْعَالَّ	
أَفْعَلَ		اِفْعَوَّلَ	
اِنْفَعَلَ		اِفْتَعَلَ	

މ.ރަނގަޅު		ރަނގަޅު		ރަނގަޅުކުރަން ބޭނުން	

التَّدْرِيْبُ 2.4 ތަރިބަކުރުން 2.4

މިދީފައިވާ فعلތަކުގެ މަސްދަރުތައް ލިޔުއްވާ!

	فَعْلَلَ		فَعَّلَ
	تَفَعَّلَ		فَاعَلَ
	تَفَاعَلَ		تَفَعْلَلَ
	اِفْعَوْعَلَ		اِسْتَفْعَلَ
	اِفْعَلَلَّ		اِفْعَنْلَلَ
	اِفْعَالَّ		أَفْعَلَ
	اِفْعَوَّلَ		اِنْفَعَلَ
			اِفْتَعَلَ

	ޢަދަދު ލިޔުން ބަހުން		ޢަދަދު		ޖ.ޢަދަދު

ފިޢުލު މަޢުރޫފު

	فعل	فعل	فعل	فَعَّلَ	أَفْعَلَ	فَاعَلَ	فَعْلَلَ
هو	يَفْعَلُ	يَفْعِلُ	يَفْعُلُ	يُفَعِّلُ	يُفْعِلُ	يُفَاعِلُ	يُفَعْلِلُ
هما	يَفْعَلَانِ	يَفْعِلَانِ	يَفْعُلَانِ	يُفَعِّلَانِ	يُفْعِلَانِ	يُفَاعِلَانِ	يُفَعْلِلَانِ
هم	يَفْعَلُونَ	يَفْعِلُونَ	يَفْعُلُونَ	يُفَعِّلُونَ	يُفْعِلُونَ	يُفَاعِلُونَ	يُفَعْلِلُونَ
هي	تَفْعَلُ	تَفْعِلُ	تَفْعُلُ	تُفَعِّلُ	تُفْعِلُ	تُفَاعِلُ	تُفَعْلِلُ
هما*	تَفْعَلَانِ	تَفْعِلَانِ	تَفْعُلَانِ	تُفَعِّلَانِ	تُفْعِلَانِ	تُفَاعِلَانِ	تُفَعْلِلَانِ
هنّ	يَفْعَلْنَ	يَفْعِلْنَ	يَفْعُلْنَ	يُفَعِّلْنَ	يُفْعِلْنَ	يُفَاعِلْنَ	يُفَعْلِلْنَ
أنتَ	تَفْعَلُ	تَفْعِلُ	تَفْعُلُ	تُفَعِّلُ	تُفْعِلُ	تُفَاعِلُ	تُفَعْلِلُ
أنتما	تَفْعَلَانِ	تَفْعِلَانِ	تَفْعُلَانِ	تُفَعِّلَانِ	تُفْعِلَانِ	تُفَاعِلَانِ	تُفَعْلِلَانِ
أنتم	تَفْعَلُونَ	تَفْعِلُونَ	تَفْعُلُونَ	تُفَعِّلُونَ	تُفْعِلُونَ	تُفَاعِلُونَ	تُفَعْلِلُونَ
أنتِ	تَفْعَلِيْنَ	تَفْعِلِيْنَ	تَفْعُلِيْنَ	تُفَعِّلِيْنَ	تُفْعِلِيْنَ	تُفَاعِلِيْنَ	تُفَعْلِلِيْنَ
أنتما*	تَفْعَلَانِ	تَفْعِلَانِ	تَفْعُلَانِ	تُفَعِّلَانِ	تُفْعِلَانِ	تُفَاعِلَانِ	يُفَعْلِلَانِ
أنتنّ	تَفْعَلْنَ	تَفْعِلْنَ	تَفْعُلْنَ	تُفَعِّلْنَ	تُفْعِلْنَ	تُفَاعِلْنَ	تُفَعْلِلْنَ
أنا	أَفْعَلُ	أَفْعِلُ	أَفْعُلُ	أُفَعِّلُ	أُفْعِلُ	أُفَاعِلُ	أُفَعْلِلُ
نحن	نَفْعَلُ	نَفْعِلُ	نَفْعُلُ	نُفَعِّلُ	نُفْعِلُ	نُفَاعِلُ	نُفَعْلِلُ

އިތުރު މައުލޫމާތު

	اِفْعَلَّ	اِنْفَعَلَ	اِفْتَعَلَ	تَفَعَّلَ	تَفَاعَلَ	تَفَعْلَلَ
هو	يَفْعَلُّ	يَنْفَعِلُ	يَفْتَعِلُ	يَتَفَعَّلُ	يَتَفَاعَلُ	يَتَفَعْلَلُ
هما	يَفْعَلَّانِ	يَنْفَعِلَانِ	يَفْتَعِلَانِ	يَتَفَعَّلَانِ	يَتَفَاعَلَانِ	يَتَفَعْلَلَانِ
هم	يَفْعَلُّونَ	يَنْفَعِلُونَ	يَفْتَعِلُونَ	يَتَفَعَّلُونَ	يَتَفَاعَلُونَ	يَتَفَعْلَلُونَ
هي	تَفْعَلُّ	تَنْفَعِلُ	تَفْتَعِلُ	تَتَفَعَّلُ	تَتَفَاعَلُ	تَتَفَعْلَلُ
هما*	تَفْعَلَّانِ	تَنْفَعِلَانِ	تَفْتَعِلَانِ	تَتَفَعَّلَانِ	تَتَفَاعَلَانِ	تَتَفَعْلَلَانِ
هنّ	يَفْعَلَلْنَ	يَنْفَعِلْنَ	يَفْتَعِلْنَ	يَتَفَعَّلْنَ	يَتَفَاعَلْنَ	يَتَفَعْلَلْنَ
أنتَ	تَفْعَلُّ	تَنْفَعِلُ	تَفْتَعِلُ	تَتَفَعَّلُ	تَتَفَاعَلُ	تَتَفَعْلَلُ
أنتما	تَفْعَلَّانِ	تَنْفَعِلَانِ	تَفْتَعِلَانِ	تَتَفَعَّلَانِ	تَتَفَاعَلَانِ	تَتَفَعْلَلَانِ
أنتم	تَفْعَلُّونَ	تَنْفَعِلُونَ	تَفْتَعِلُونَ	تَتَفَعَّلُونَ	تَتَفَاعَلُونَ	تَتَفَعْلَلُونَ
أنتِ	تَفْعَلِّينَ	تَنْفَعِلِينَ	تَفْتَعِلِينَ	تَتَفَعَّلِينَ	تَتَفَاعَلِينَ	تَتَفَعْلَلِينَ
أنتما*	تَفْعَلَّانِ	تَنْفَعِلَانِ	تَفْتَعِلَانِ	تَتَفَعَّلَانِ	تَتَفَاعَلَانِ	تَتَفَعْلَلَانِ
أنتنّ	تَفْعَلَلْنَ	تَنْفَعِلْنَ	تَفْتَعِلْنَ	تَتَفَعَّلْنَ	تَتَفَاعَلْنَ	تَتَفَعْلَلْنَ
أنا	أَفْعَلُّ	أَنْفَعِلُ	أَفْتَعِلُ	أَتَفَعَّلُ	أَتَفَاعَلُ	أَتَفَعْلَلُ
نحن	نَفْعَلُّ	نَنْفَعِلُ	نَفْتَعِلُ	نَتَفَعَّلُ	نَتَفَاعَلُ	نَتَفَعْلَلُ

އިތުރު މުޟާރިޢު

	اِسْتَفْعَلَ	اِفْعَوْعَلَ	اِفْعَوَّلَ	اِفْعَالَّ	اِفْعَلَلَّ	اِفْعَنْلَلَ
هو	يَسْتَفْعِلُ	يَفْعَوْعِلُ	يَفْعَوِّلُ	يَفْعَالُّ	يَفْعَلِلُّ	يَفْعَنْلِلُ
هما	يَسْتَفْعِلَانِ	يَفْعَوْعِلَانِ	يَفْعَوِّلَانِ	يَفْعَالَّانِ	يَفْعَلِلَّانِ	يَفْعَنْلِلَانِ
هم	يَسْتَفْعِلُونَ	يَفْعَوْعِلُونَ	يَفْعَوِّلُونَ	يَفْعَالُّونَ	يَفْعَلِلُّونَ	يَفْعَنْلِلُونَ
هي	تَسْتَفْعِلُ	تَفْعَوْعِلُ	تَفْعَوِّلُ	تَفْعَالُّ	تَفْعَلِلُّ	تَفْعَنْلِلُ
هما*	تَسْتَفْعِلَانِ	تَفْعَوْعِلَانِ	تَفْعَوِّلَانِ	تَفْعَالَّانِ	تَفْعَلِلَّانِ	تَفْعَنْلِلَانِ
هنّ	يَسْتَفْعِلْنَ	يَفْعَوْعِلْنَ	يَفْعَوِّلْنَ	يَفْعَالَلْنَ	يَفْعَلِّلْنَ	يَفْعَنْلِلْنَ
أنتَ	تَسْتَفْعِلُ	تَفْعَوْعِلُ	تَفْعَوِّلُ	تَفْعَالُّ	تَفْعَلِلُّ	تَفْعَنْلِلُ
أنتما	تَسْتَفْعِلَانِ	تَفْعَوْعِلَانِ	تَفْعَوِّلَانِ	تَفْعَالَّانِ	تَفْعَلِلَّانِ	تَفْعَنْلِلَانِ
أنتم	تَسْتَفْعِلُونَ	تَفْعَوْعِلُونَ	تَفْعَوِّلُونَ	تَفْعَالُّونَ	تَفْعَلِلُّونَ	تَفْعَنْلِلُونَ
أنتِ	تَسْتَفْعِلِيْنَ	تَفْعَوْعِلِيْنَ	تَفْعَوِّلِيْنَ	تَفْعَالِّيْنَ	تَفْعَلِلِّيْنَ	تَفْعَنْلِلِيْنَ
أنتما*	تَسْتَفْعِلَانِ	تَفْعَوْعِلَانِ	تَفْعَوِّلَانِ	تَفْعَالَّانِ	تَفْعَلِلَّانِ	تَفْعَنْلِلَانِ
أنتنّ	تَسْتَفْعِلْنَ	تَفْعَوْعِلْنَ	تَفْعَوِّلْنَ	تَفْعَالَلْنَ	تَفْعَلِّلْنَ	تَفْعَنْلِلْنَ
أنا	أَسْتَفْعِلُ	أَفْعَوْعِلُ	أَفْعَوِّلُ	أَفْعَالُّ	أَفْعَلِلُّ	أَفْعَنْلِلُ
نحن	نَسْتَفْعِلُ	نَفْعَوْعِلُ	نَفْعَوِّلُ	نَفْعَالُّ	نَفْعَلِلُّ	نَفْعَنْلِلُ

الدَّرْسُ الثَّالِثُ ތިންވަނަ ދިރާސަތު

أَوْزَانُ الْأَفْعَالِ (فِعْلުގެ ވަޒަންތައް)

މި ދިރާސަތުން ހާސިލުވާންޖެހޭ މިންވަރު؛

3 އަކުރުގެ فعل ދިރާސަކުރި އޭގެން فعلމާޟީގެ ވަޒަންތައް فعل أمرއަށް ބަދަލުކުރަން އެނގުން.

ކުލަޖައްސާލަމާ!

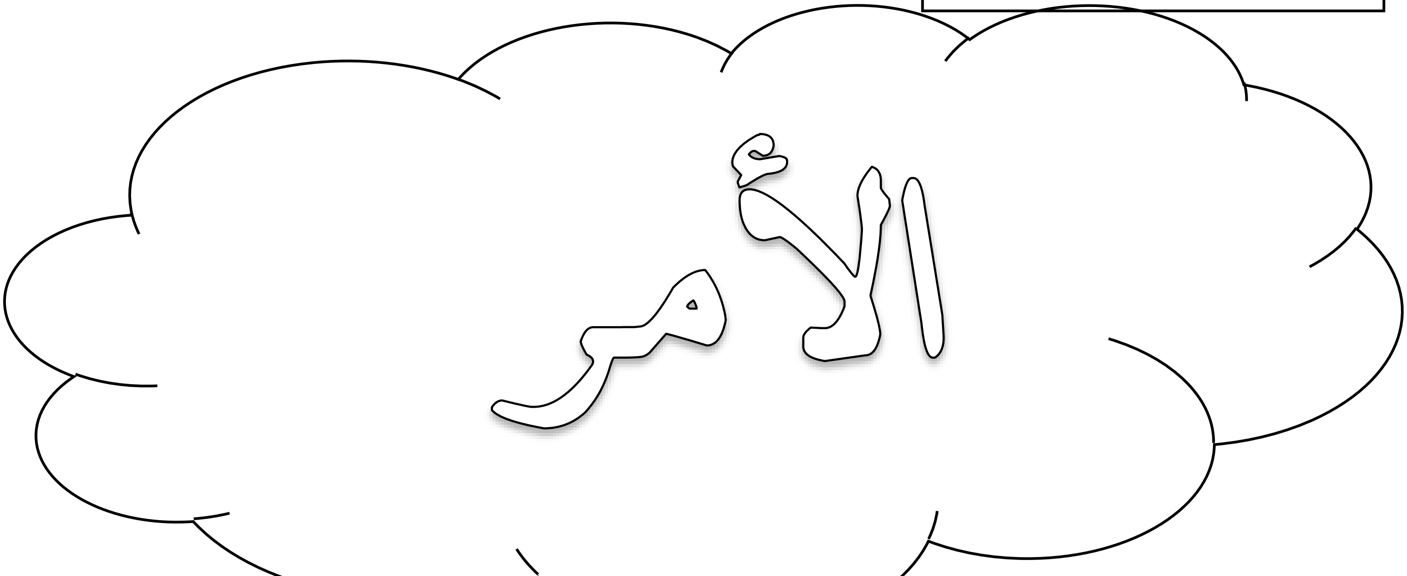

ކަލިމައިގެ ހުރިހާ އަކުރެއް އެއީ އެ ކަލިމައިގެ އަސްލު އަކުރުތައް ކަމުގައިވާ އަދި ކަލިމައިގެ އަސްލު އަކުރުތަކުގެ އަދަދު ތިނެއް (03) ކަމުގައިވާ فِعلތައް فِعل أمرއަކަށް ބަދަލުކުރާނެ ގޮތުގެ ތަފްސީލު މި ފޮތުގެ 4ވަނަ ބައިގެ ހަތްވަނަ ފިލާވަޅުގައި ވާނީ ގެނެސްދީފައެވެ.

03 އަކުރުގެ فِعلތައް ފިޔަވައި އެހެން فِعلއެއް فِعل أمرއަކަށް ބަދަލުކުރާނަމަ فِعلގެ އަސްލު ސުކޫނުގައިވާ ކަލިމައިގެ ފަހަތުން ދެވަނަ އަކުރުގައި ހިބިތިރި ޒަރާސީއެވެ. އަދި އަމުރުކުރެވޭ ފަރާތަކީ أَنْتَ ކަމުގައި ވާނަމަ އެ ކަލިމައިގެ ފަހު އަކުރުގައި ސުކޫނުކުރާނީއެވެ. أَنْتَ ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތަކަށް އަމުރުކުރާނަމަ އެފަރާތެއްގެ މާނަ ދޭހަކުރުވާ ضمير متصل، فِعلގެ އަސްލު ސުކޫނުގައިވާ ކަލިމައިގެ ފަހަތަށް ގުޅުވާނީއެވެ.

މިސާލު:

	أَنْتَ	أَنْتُمَا	أَنْتُمْ	أَنْتِ	أَنْتُنَّ
أَفْعَلَ	أَفْعِلْ	أَفْعِلَا	أَفْعِلُوا	أَفْعِلِي	أَفْعِلْنَ
فَعَّلَ	فَعِّلْ	فَعِّلَا	فَعِّلُوا	فَعِّلِي	فَعِّلْنَ
فَاعَلَ	فَاعِلْ	فَاعِلَا	فَاعِلُوا	فَاعِلِي	فَاعِلْنَ
اِنْفَعَلَ	اِنْفَعِلْ	اِنْفَعِلَا	اِنْفَعِلُوا	اِنْفَعِلِي	اِنْفَعِلْنَ
اِفْتَعَلَ	اِفْتَعِلْ	اِفْتَعِلَا	اِفْتَعِلُوا	اِفْتَعِلِي	اِفْتَعِلْنَ
تَفَعَّلَ	تَفَعَّلْ	تَفَعَّلَا	تَفَعَّلُوا	تَفَعَّلِي	تَفَعَّلْنَ
تَفَاعَلَ	تَفَاعَلْ	تَفَاعَلَا	تَفَاعَلُوا	تَفَاعَلِي	تَفَاعَلْنَ
اِسْتَفْعَلَ	اِسْتَفْعِلْ	اِسْتَفْعِلَا	اِسْتَفْعِلُوا	اِسْتَفْعِلِي	اِسْتَفْعِلْنَ
اِفْعَوْعَلَ	اِفْعَوْعِلْ	اِفْعَوْعِلَا	اِفْعَوْعِلُوا	اِفْعَوْعِلِي	اِفْعَوْعِلْنَ
اِفْعَوَّلَ	اِفْعَوِّلْ	اِفْعَوِّلَا	اِفْعَوِّلُوا	اِفْعَوِّلِي	اِفْعَوِّلْنَ
فَعْلَلَ	فَعْلِلْ	فَعْلِلَا	فَعْلِلُوا	فَعْلِلِي	فَعْلِلْنَ
تَفَعْلَلَ	تَفَعْلَلْ	تَفَعْلَلَا	تَفَعْلَلُوا	تَفَعْلَلِي	تَفَعْلَلْنَ
اِفْعَنْلَلَ	اِفْعَنْلِلْ	اِفْعَنْلِلَا	اِفْعَنْلِلُوا	اِفْعَنْلِلِي	اِفْعَنْلِلْنَ

❑ فعلގެ އަސްލު ސުކޫނުގައިވާ ކަލިމައިގެ ޒަރު އަކުރަކީ ތަޝްދީދު ޖެހިގެންވާ ކަލިމައެއް ނަމަ أَنْتَއަށް އަމުރުކުރުމުގައި 03 ވަޒަނެއްވެއެވެ.

❑ أَنْتُمَا، أَنْتُمْ އަދި أَنْتِއަށް އަމުރުކުރާއިރު (أَنْتَއަށް އަމުރުކުރުމަށް ތިރީގައިވާ ތާވަލުގައި ގެނެސްދީފައިވާ ތަރުތީބުން) ފުރަތަމަ ދެ ވަޒަނުންކުރެ ކޮންމެ ވަޒަނެއް ނެގިނަމަވެސް ރަނގަޅުވާނެއެވެ. أَنْتُنَّއަށް އަމުރުކުރާއިރު ބޭނުންކުރާނީ ތިންވަނަ ވަޒަނެވެ. ތިރީގައި މިވަނީ އޭގެ މިސާލެވެ.

	أَنْتَ	أَنْتُمَا	أَنْتُمْ	أَنْتِ	أَنْتُنَّ
اِفْعَلَّ	اِفْعَلَّ/ اِفْعَلِّ/ اِفْعَلِلْ	اِفْعَلَّا	اِفْعَلُّوا	اِفْعَلِّي	اِفْعَلِلْنَ
اِفْعَالَّ	اِفْعَالَّ/ اِفْعَالِّ/ اِفْعَالِلْ	اِفْعَالَّا	اِفْعَالُّوا	اِفْعَالِّي	اِفْعَالِلْنَ
اِفْعَلَلَّ	اِفْعَلِلَّ/ اِفْعَلِلِّ/ اِفْعَلّلْ	اِفْعَلِلَّا	اِفْعَلِلُّوا	اِفْعَلِلِّي	اِفْعَلّلْنَ

التَّدْرِيْبُ 3.1 | ތަމްރީނުކުރުން 3.1

ތިރީގައިވާ ތާވަލު ފުރިހަމަކުރާށެވެ!

	أَنْتَ	أَنْتُمَا	أَنْتُمْ	أَنْتِ	أَنْتُنَّ
أَفْعَلَ		أَفْعِلَا		أَفْعِلِي	أَفْعِلْنَ
فَعَّلَ	فَعِّلْ		فَعِّلُوا	فَعِّلِي	
فَاعَلَ	فَاعِلْ		فَاعِلُوا		فَاعِلْنَ
اِنْفَعَلَ	اِنْفَعِلْ	اِنْفَعِلَا	اِنْفَعِلُوا	اِنْفَعِلِي	
اِفْتَعَلَ	اِفْتَعِلْ	اِفْتَعِلَا		اِفْتَعِلِي	اِفْتَعِلْنَ
تَفَعَّلَ	تَفَعَّلْ		تَفَعَّلُوا	تَفَعَّلِي	
تَفَاعَلَ		تَفَاعَلَا	تَفَاعَلُوا		تَفَاعَلْنَ
اِسْتَفْعَلَ	اِسْتَفْعِلْ	اِسْتَفْعِلَا		اِسْتَفْعِلِي	اِسْتَفْعِلْنَ
اِفْعَوْعَلَ		اِفْعَوْعِلَا	اِفْعَوْعِلُوا		اِفْعَوْعِلْنَ
اِفْعَوَّلَ	اِفْعَوِّلْ		اِفْعَوِّلُوا	اِفْعَوِّلِي	
فَعْلَلَ	فَعْلِلْ	فَعْلِلَا		فَعْلِلِي	فَعْلِلْنَ
تَفَعْلَلَ		تَفَعْلَلَا	تَفَعْلَلُوا		تَفَعْلَلْنَ
اِفْعَنْلَلَ	اِفْعَنْلِلْ		اِفْعَنْلِلُوا	اِفْعَنْلِلِي	

ލ. ރަނގަޅު		ރަނގަޅު		ރަނގަޅުކުރަން ބޭނުން	

الدَّرْسُ الرَّابِعُ — ހަތަރުވަނަ ފިލާވަޅު

عَلَامَاتُ الْإِعْرَاب (އިޢުރާބުގެ ޢަލާމާތްތައް)

މި ފިލާވަޅުން ހާސިލުވާންޖެހޭ މިންވަރު؛

ޖުމުލަތެއްގައި ކަލިމަ އޮންނަ ހާލަތްތަކަށް ބެހިގެންވާ ނަންތައް ބުނަން އެނގުން.

ޖުމުލަތެއްގައި ކަލިމަ އޮންނަ ހާލަތްތަކުގެ ތެރެއިން އުޞޫލީގެ ހާލަތުގައި އުޞޫލީ ޖެހިގެންވާކަމުގެ ޢަލާމާތްތަކަކީ ކޮބައިކަން ބުނަން އެނގުން.

ޖުމުލަތެއްގައި ކަލިމަ އޮންނަ ހާލަތްތަކުގެ ތެރެއިން އަޞަލީގެ ހާލަތުގައި އަޞަލީ ޖެހިގެންވާކަމުގެ ޢަލާމާތްތަކަކީ ކޮބައިކަން ބުނަން އެނގުން.

✎ އިޢުރާބަކީ ނުވަތަ އިޢުރާބު ވުމަކީ؛ ޖުމުލަތެއްގައި ކަލިމަ އޮންނަ ހާލަތުގެ ސަބަބުން ނުވަތަ ކަލިމައިގެ ކޮޅުގައި އަންނަ އަކުރެއްގެ ސަބަބުން އެކަލިމައިގެ ފަހު އަކުރުގެ ޙިއްޔަން ބަދަލު އައުމެވެ. މިފަދަ ކަލިމައަށް ކިޔަނީ مُعْرَب ކަލިމައެވެ. ޙިއްޔަން ބަދަލު ނާންނަނަމަ އެއީ مَبْنِيّ ކަލިމައެކެވެ.

އަރަބި ބަހުގައި ހިމެނެނީ 3 حرَكَاتއެވެ. (ނުވަތަ 3 ފިއްތެވެ.) އެއީ الضَّمَّة (އުބުފިލި)އާއި الْفَتْحَة (އަބަފިލި) އަދި الْكَسْرَة (އިބިފިލި)އެވެ. މިއީ އިތުރުން ބޭނުންކުރަނީ السُّكُون (ސުކޫން)އެވެ. ސުކޫނަކީ حَرَكَةގެ އިދިކޮޅެވެ. އެއީ ފިއްޔެއް ނެތުމެވެ. ފިއްޔާ ބޭނުންނުވާ އަކުރުގައި އެ ފިއްޔެއް ބޭނުންކުރުމުން ހަރަކާތަށް އުފެދިގެން ދާނީއެވެ.

نَحْو އިލްމުގައި އަރަބިބަހުން ދަސްކޮށް ދެނެގަނެވެނީ ކަލިމައިގެ ފަހު އަކުރުގައި ފިލިޖެހުމުގެ ގަވާއިދެވެ. މިގޮތުން ކަލިމައިގެ ފަހު އަކުރުގައި ޖެހޭ ފިލިތަކަށް ބަލާއިރު اِسْمގެ ފަހު އަކުރުގައި ޖެހޭ ފިލިތަކަކީ އުބުފިލި، އަބަފިލި، އިބިފިލިއެވެ. اِسْمއެއްގެ ފަހު އަކުރުގައި ސުކޫނެއް ނުޖެހޭނެއެވެ. فِعْلُގެ ފަހުއަކުރުގައި ޖެހޭ ފިލިތަކަކީ އުބުފިލި އަބަފިލިއެވެ. މީގެ އިތުރުން فِعْلُގެ ފަހުއަކުރުގައި ސުކޫނުވެސް ކުރެވެއެވެ. فِعْلُގެ ފަހުއަކުރުގައި އިބިފިލިއެއް ނުޖެހޭނެއެވެ. ކަލިމައިގެ ފަހު އަކުރުގައި ޖެހެންވާ ފިލިގެ އަސްލު އާދަކަށް އުބުފިލި އަބަފިލި އިބިފިލިއެވެ.

އަދި ސުކޫނެވެ. ނަމަވެސް ބައެއް ހާލަތްތަކުގައި އަސްލު ޢަލާމަތުގެ ބަދަލުވައި ބޭނުންކުރާ ޢަލާމަތްތައްވެސް ހުރެއެވެ.

✎ ޖުމުލައެއްގައިވާ ކޮންމެ ކަލިމައެއްވެސް އޮންނާނީ ތިރީގައިވާ 4 ހާލަތުންކުރެ 1 ހާލަތެއްގައެވެ. (މިސާލަކީ؛ ކޮންމެ ކަލިމައެއްގެވެސް ފަހު އަކުރުގައި އުބުފިލި ނުވަތަ އަބަފިލި ނުވަތަ އިބިފިލި ނުވަތަ ސުކޫން ލިއުމުގެން ވާނެއެވެ.) ކަލިމައިގެ ފަހު އަކުރުގައި ޖެހިގެންވާ ފިލިއަކުން ބަލައި އެ ކަލިމައިގެ ހާލަތު ބެލެވެންވާ 4 ބަޔަކީ؛

- الرَّفْعُ (އުބުފިލީގެ ހާލަތް)
- النَّصْبُ (އަބަފިލީގެ ހާލަތް)
- الْجَرُّ (أو الْخَفْضُ) (އިބިފިލީގެ ހާލަތް)
- الْجَزْمُ (ސުކޫނުގެ ހާލަތް)

الرَّفْعُ (އުފުލިފީގެ ހާލަތް)

❐ لِلرَّفْعِ أَرْبَعُ عَلَامَاتٍ (އުފުލިފީގެ ހާލަތުގައި އުފުލިފި ލަފުޒާކުރުގެ ހަތަރު ޢަލާމާތެއްވެއެވެ.)

① (الضَّمَّة – އުފުލިފި)؛ އުފުލިފި ލަފުޒާކުރުގެ އަސްލު ޢަލާމާތަކީ الضَّمَّة (އުފުލިފި)އެވެ. رَفْعُގެ ހާލަތުގައި އުފުލިފި ލަފުޒާކުރުގެ ޢަލާމާތެއްގެ ގޮތުގައި ހަތަރު ތަނެއްގައި الضَّمَّة ބޭނުންކުރެވެއެވެ. އެއީ؛

❶ الْاِسْمُ الْمُفْرَدُ (އެކަކަށް ނަން)

މިސާލު "هَذَا قَلَمٌ" (މިއީ ގަލަމެކެވެ.) "ذَلِكَ بَيْتٌ" (އެއީ ގެއެކެވެ.)

"تِلْكَ دَرَّاجَةٌ" (އެއީ ބައިސްކަލެކެވެ.) "نَامَ عَلِيٌّ" (ޢަލީ ނިދައިފިއެވެ.)

"اِسْتَيْقَظَتْ مَرْيَمُ" (މަރްޔަމް ހޭލައިފިއެވެ.)

❷ الْجَمْعُ التَّكْسِيرُ (جَمْعُކުރުމުން ނަމުގެ އަސްލުގަން ބަދަލުވެގެން އައިސްފައިވާ ނަންތަކެއް)

މިސާލު "هَذِهِ أَقْلَامٌ" (މިއީ ގަލަންތަކެކެވެ.)

"النَّوَافِذُ مَفْتُوحَةٌ" (ކުޑަދޮރުތައް ހުރީ ހުޅުވާލެވިފައެވެ.)

"دَخَلَ الطُّلَّابُ الْفَصْلَ" (ދަރިވަރުންތައް ކުލާހަށް ވަދެއްޖެއެވެ.)

❸ الْجَمْعُ الْمُؤَنَّثُ السَّالِمُ (جَمْعُ ކުރުމުން ނަމުގެ އަސްލަށް ބަދަލެއް ނައިސް އޮންނަ އަންހެން ނަންތައް)

މިސާލު "أُولَئِكَ مُدَرِّسَاتٌ" (އެއީ އަންހެން މުދައްރިސުންތަކެކެވެ.)

"الطَّالِبَاتُ مُجْتَهِدَاتٌ" (ކިޔަވާ އަންހެންކުދިންތަކީ ގަދައަޅައި މަސައްކަތްކުރާ ކުދިންތަކެކެވެ.)

❹ فِعْلُގެ ފަހަތަށް ضَمير متصلއެއް ގުޅިފައިވާ فِعْلُ مُضَارِعُއެވެ.

މިފަދަ فِعْلُތަކަކީ؛ أنا (އަހަރެން)، نحن (އަހަރުމެން)، أنتَ (ކަލޭ – މުޚާޠަބުކުރާ އެއްވެ ފިރިހެނެއް)، هو (އޭނާ – ދުރުގައިވާ އެއްވެ ފިރިހެނެއް)، هي (އޭނާ – ދުރުގައިވާ އެއްވެ އަންހެނެއް) މިސާލުތަކުގެ މާނަ ދޭހަވާ فِعْلُތަކެވެ.

މިސާލު

أَنَا	أَذْهَبُ إِلَى الْمَدْرَسَةِ	(އަހަރެން މިދަނީ މަދަރުސާއަށެވެ.)
نَحْنُ	نَذْهَبُ إِلَى الْمَدْرَسَةِ	(އަހަރެމެން މިދަނީ މަދަރުސާއަށެވެ.)
أَنْتَ	تَذْهَبُ إِلَى الْمَدْرَسَةِ	(ކަލޭ ތިދަނީ މަދަރުސާއަށެވެ.)
هُوَ	يَذْهَبُ إِلَى الْمَدْرَسَةِ	(އޭނާ އެދަނީ މަދަރުސާއަށެވެ.)
هِيَ	تَذْهَبُ إِلَى الْمَدْرَسَةِ	(އޭނާ އެދަނީ މަދަރުސާއަށެވެ.)

② (الألف – އަލިފު)؛ "ا"އަކީ الضَّمَّةގެ ބަދަލުގައި رفعގެ ޢަލާމަތުގައި ބޭނުންކުރާ އުޞޫލު ޤަވާޢިދުތަކުގެ ޢަލާމަތެވެ. އުޞޫލު ޤަވާޢިދުތަކުގެ ޢަލާމަތްތަކުގެ ގޮތުގައި "ا" ބޭނުންކުރެވޭނީ ހަމައެކަނި الْاِسْمُ الْمُثَنَّى (ދޭއި ނަމުގަ)އެވެ.

މިސާލު "هَذَانِ جَرَسَانِ" (މިއީ ދެ ބެލްގަނޑެވެ.) "تَانِكَ حَدِيْقَتَانِ" (އެއީ ދެ ބަގީޗާއެވެ.) (جَرَسَانِގެ އަސްލަކީ އެކަނި جَرَسٌއެވެ. حَدِيْقَتَانِގެ އަސްލަކީ އެކަނި حَدِيْقَةٌއެވެ. ދެއެއްގެ މާނަ ދޭހަވާގޮތަށް ހަދަން مثنىކުރުމަށް އިސްތިޢުމާލުކުރާ انގެ اއަކީ އުޞޫލު ޤަވާޢިދުތަކުގެ ޢަލާމަތެވެ.)

③ (الواو – ވާވު)؛ "و"އަކީ الضَّمَّةގެ ބަދަލުގައި رفعގެ ޢަލާމާތުގައި ބޭނުންކުރާ އުސޫލު ދެގިސްމެކުގެ ޢަލާމާތެކެވެ. އުސޫލު ދެގިސްމެކުގެ ޢަލާމާތެއްގެ ގޮތުގައި "و" ބޭނުންކުރެވޭނީ ހަމައެކަނި الْأَسْمَاءُ السِّتَّة އަދި الْجَمْعُ الْمُذَكَّرُ السَّالِمގައެވެ.

މިސާލު "الْمُسْلِمُونَ يَصُومُونَ" (މުސްލިމުންތައް ރޯދަ ހިފަނީއެވެ.)

"هَؤُلَاءِ مُسَافِرُونَ" (މިއީ ދަތުރުވެރިންތަކެކެވެ.)

(الْمُسْلِمُونَގެ އަސާސަކީ ގޮތަކީ الْمُسْلِمُއެވެ. مُسَافِرُونَގެ އަސާސަކީ ގޮތަކީ مُسَافِرٌއެވެ. މިނަ ބައެއްކަސް ތަރުކީބުކުރުމަށް ނުވަތަ جَمْعُކުރުމަށް އިޢުރާބުކުރާއިރު ونގެ وއަކީ އުސޫލު ދެގިސްމެކުގެ ޢަލާމާތެވެ.)

الْأَسْمَاءُ السِّتَّةއަކީ: أَبٌ ، أَخٌ ، حَمٌ ، فَمٌ ، هَنٌ ، ذُو މިއެވެ.

މިސާލު "أَبُو مُحَمَّدٍ طَبِيبٌ" (މުޙައްމަދުގެ ބައްޕައަކީ ޑޮކްޓަރެކެވެ.)

"أَخُوكَ حَامِدٌ تَاجِرٌ" (ކަލޭގެ ބޭބެ ޙާމިދަކީ ވިޔަފާރިވެރިއެކެވެ.)

الْأَسْمَاءُ السِّتَّةގެ ނަސްބުލުގެ ތަރުއިން ނަޙުވުގައި އުޅުނީ ފިރިޔަސްވާކުގެ އަލާމާތެއްގެ ގޮތުގައި "و" ބޭނުންކުރެވޭނީ مُضافއެއްގެ ގޮތުގައި ހުރިން ނަމެއް އައިސްފައި ވާނަމައެވެ. މި ނަންބަރު ވަކިން ބޭނުންކުރާއިރު އުޅުނީ ފިރިޔަސްވާކުގެ އަލާމާތަކީ "الضّمّة"އެވެ.

④ (ثُبُوتُ النُّون – ނޫނު ޘާބިތުކުރުން): ثبوت النونއަކީ ނުވަތަ "ن" ޘާބިތުކުރުމަކީ الضَّمَّةގެ ބަދަލުގައި رفعގެ ޙާލަތުގައި ބޭނުންކުރާ އަޅުނީ ފިރިޔަސްވާކުގެ އަލާމާތެކެވެ. އަޅުނީ ފިރިޔަސްވާކުގެ އަލާމާތެއްގެ ގޮތުގައި "ن" ބޭނުންކުރެވޭނީ ހަމައެކަނި الأَفْعَالُ الْخَمْسَةގައެވެ. އެއީ؛ أنتِ (ކަލޭ – މުޚާތަބުކުރާ އެއްމެ އަންހެނެއް)، أنتما (ކަލޭމެން ދެ ފިރިހެނުން – މުޚާތަބުކުރާ ދެ ފިރިހެނުން ނުވަތަ ދެ އަންހެނުން ނުވަތަ ފިރިހެނަކާއި އަންހެނެއް)، أنتم (ކަލޭމެން – މުޚާތަބުކުރާ ގިނަ ފިރިހެނުން ނުވަތަ ފިރިހެނުންނާއި އަންހެނުން)، هما (އެ ދެ ފިރިހެނުން – ދުރުގައިވާ ދެ ފިރިހެނުން ނުވަތަ ދެ އަންހެނުން ނުވަތަ ފިރިހެނަކާއި

އަންހެނުން)، هم (އެމީހުން - ދެފިރިހެއްވާ ގިނަ ފިރިހެނުން ނުވަތަ ފިރިހެނުންނާއި އަންހެނުން) މިސާލުތަކުގައި މާނަ ދޭހަވާ فِعْلُތަކެވެ.

މިސާލު

أنتِ	تَذْهَبِينَ إِلَى الْمَدْرَسَةِ	ކަލޭ (ތިޔަ އަންހެނާ) ތިޔަދަނީ މަދަރުސާއަށެވެ.
أنتما	تَذْهَبَانِ إِلَى الْمَدْرَسَةِ	ކަލޭމެން ދެ މީހުން ތިޔަދަނީ މަދަރުސާއަށެވެ.
أنتم	تَذْهَبُونَ إِلَى الْمَدْرَسَةِ	ކަލޭމެން ތިޔަދަނީ މަދަރުސާއަށެވެ.
هما	يَذْهَبَانِ إِلَى الْمَدْرَسَةِ	އެ ދެ މީހުން އެދަނީ މަދަރުސާއަށެވެ.
هما*	تَذْهَبَانِ إِلَى الْمَدْرَسَةِ	އެ ދެ މީހުން (ދެ އަންހެނުން) އެދަނީ މަދަރުސާއަށެވެ.
هم	يَذْهَبُونَ إِلَى الْمَدْرَسَةِ	އެ މީހުން އެދަނީ މަދަރުސާއަށެވެ.

النَّصْبُ (ޒަބަރުދީގެ ހާލަތް)

❐ لِلنَّصْبِ خَمْسُ عَلَامَتٍ (ޒަބަރުދީގެ ހާލަތުގައި ޒަބަރުދީ ލިބިގެންވުމުގެ ފަސް ޢަލާމާތެއްވެއެވެ.)

① (الْفَتْحَة – ޒަބަރު)؛ ޒަބަރުދީލިބިގަންނަވާއިރުގެ އަސްލު ޢަލާމާތަކީ الْفَتْحَة (ޒަބަރު)އެވެ. نَصْبُގެ ހާލަތުގައި ޒަބަރުދީ ލިބިގެންވާއިރުގެ ޢަލާމާތެއްގެ ގޮތުގައި ތިން ތަނެއްގައި الْفَتْحَة ބޭނުންކުރެވެއެވެ. އެއީ؛

❶ الْإِسْمُ الْمُفْرَدُ (އެކަހެރި ނަން)

މިސާލު "دَخَلْتُ الْفَصْلَ" (އަހަރެން ކުލާހަށް ވަނީމެވެ.)

"رَأَيْتُ مُحَمَّدًا" (އަހަރެންނަށް މުޙައްމަދު ފެނުނެވެ.)

❷ الْجَمْعُ التَّكْسِيْرُ (جَمْعُކުރުމުން ނަމުގެ އަސްލަށް ބަދަލުއަންނަ އަދިސްވަދިވާ ނަންތައް)

މިސާލު "غَلَّقْتُ الْأَبْوَابَ" (އަހަރެން ދޮރުތައް ބަންދުކޮށްލީމެވެ.)

"كَتَبَ الطَّالِبُ الدُّرُوسَ" (ދަރިވަރު ފިލާވަޅުތައް ލިޔުނީއެވެ.)

❸ فعلގެ ފަހަތަށް ضَمير متصلއެއް ގުޅިފައިނުވާ فعل مضارعއެވެ.

މިފަދަ فعلތަކަކީ (أنا، نحن، أنتَ، هو، هي) މިޟަމީރުތަކުގެ މާނަ ދޭހަވާ فعلތަކެވެ.

މިސާލު

أَنَا	لَنْ أَذْهَبَ إِلَى الْمَدْرَسَةِ	(އަހަރެން މަދަރުސާއަކަށް ނުދާނަމެވެ.)
نَحْنُ	لَنْ نَذْهَبَ إِلَى الْمَدْرَسَةِ	(އަހަރުމެން މަދަރުސާއަކަށް ނުދާނަމުވެ.)
أَنْتَ	لَنْ تَذْهَبَ إِلَى الْمَدْرَسَةِ	(ކަލޭ މަދަރުސާއަކަށް ނުދާނެއެވެ.)
هُوَ	لَنْ يَذْهَبَ إِلَى الْمَدْرَسَةِ	(އޭނާ މަދަރުސާއަކަށް ނުދާނެއެވެ.)
هِيَ	لَنْ تَذْهَبَ إِلَى الْمَدْرَسَةِ	(އޭނާ މަދަރުސާއަކަށް ނުދާނެއެވެ.)

② (الألف – އަލިފު)؛ "ا"އަކީ الْفَتْحَةގެ ބަދަލުގައި نصبގެ ޢަލާމާތުގައި ބޭނުންކުރާ އަޞްލީ ޢަލާމާތްތަކުގެ އިޢުރާބުތަކެވެ. އަޞްލީ ޢަލާމާތްތަކުގެ އިޢުރާބުގެ ގޮތުގައި "ا" ބޭނުންކުރަނީ ހަމައެކަނި الأسماء الستةގައެވެ.

މިސާލު "إِنَّ أَبَا مُحَمَّدٍ طَبِيْبٌ" (ހަމަ ޔަޤީނުންވެސް މުޙައްމަދުގެ ބައްޕައަކީ ޑޮކްޓަރެކެވެ.)

"كَلَّمْنَا أَخَاكَ حَامِدًا" (ކަލޭގެ ބޭބެ ހާމިދާއި އަހަރެމެން ވާހަކަދެއްކީމެވެ.)

"كَانَ زَيْدٌ ذَا مَالٍ" (ޒައިދުވީ ދިރިއުޅުމުގައި ތަނަވަސް ވިއެވެ.)

③ (الياء – ޔާ)؛ "ي"އަކީ الْفَتْحَة ގެ ބަދަލުގައި نصب ގެ ޢަލާމާތުގައި ބޭނުންކުރާ އެހެން ޤިސްމެއްގެ އިޢުރާބުގައެވެ. އެއީ ދެ ޤިސްމެއްގެ އިޢުރާބުގައި "ي" ބޭނުންކުރާނީ ހަމައެކަނި الْإِسْمُ الْمُثَنَّى އާއި الْجَمْعُ الْمُذَكَّرُ السَّالِم ގައެވެ.

މިސާލު "اِشْتَرَيْتُ حَقِيْبَتَيْنِ" (އަހަރެން ދެ ދަބަސް ގަތީމެވެ.)

"قَاتَلَ الْمُسْلِمُوْنَ الْكَافِرِيْنَ" (މުސްލިމުން ކާފިރުންނާ ހަނގުރާމަކުރިއެވެ.)

④ <u>(الكسرة – އިބިފިލި)</u>؛ الْكَسْرَةއަކީ الْفَتْحَةގެ ބަދަލުގައި نصبގެ ޙާލަތުގައި ބޭނުންކުރާ އަބަފިލި ފެރިގެންވާތަކުގެ އިޢުރާބެކެވެ. އަބަފިލި ފެރިގެންވާތަކުގެ އިޢުރާބެއްގެ ގޮތުގައި الْكَسْرَة ބޭނުންކުރެވޭނީ ހަމައެކަނި الْجَمْعُ الْمُؤَنَّثُ السَّالِمގައެވެ.

މިސާލު "خَلَقَ اللهُ <u>السَّمَاوَاتِ</u>" (ﷲ އުޑުތައް ހެއްދެވިއެވެ.)

"إِنَّ <u>الطَّالِبَاتِ</u> <u>الْمُجْتَهِدَاتِ</u> نَجَحْنَ" (ހަމަ ޔަޤީންނެވެސް ހިއްވަރާއެކު މަސައްކަތްކުރި އަންހެން ދަރިވަރުންތައް ފާސްވިއެވެ.)

⑤ <u>(حَذْفُ النُّون – ނޫނު ޙަޛުފުކުރުން ނުވަތަ ފޮހެލުން)</u>؛ حذف النونއަކީ ނުވަތަ "ن" ފޮހެލުމަކީ الْفَتْحَةގެ ބަދަލުގައި نصبގެ ޙާލަތުގައި ބޭނުންކުރާ އަބަފިލި ފެރިގެންވާތަކުގެ އިޢުރާބެކެވެ. އަބަފިލި ފެރިގެންވާތަކުގެ އިޢުރާބެއްގެ ގޮތުގައި "ن" حذفކުރުން ބޭނުންކުރެވޭނީ ހަމައެކަނި الأَفْعَالُ الْخَمْسَةގައެވެ. رفعގެ ޙާލަތުގައި އުބުފިލި ފެރިގެންވާތަކުގެ އިޢުރާބެއްގެ ގޮތުގައި "ن" ޘާބިތުކުރެއެވެ. رفعގެ ޙާލަތުން އެހެން

ހާލަތަކަށް ބަދަލުވާނަ رفعގެ އަލާމާތް އެތަނުން ފޮހެލައިގެންނެވެ. رفعގެ އަލާމާތަކަށްވާ "ن" އެތަނުން ފޮހެލާ ފޮހެލުމަކީ نصبގެ އަލާމާތެވެ.

މިސާލު

أنتِ	لَنْ تَذْهَبِي إِلَى الْمَدْرَسَةِ	ކަލޭ މަދަރުސާއަކަށް ނުދާނެއެވެ.
أنتما	لَنْ تَذْهَبَا إِلَى الْمَدْرَسَةِ	ކަލޭމެން ދެ މީހުން މަދަރުސާއަކަށް ނުދާނެއެވެ.
أنتم	لَنْ تَذْهَبُوا إِلَى الْمَدْرَسَةِ	ކަލޭމެން މަދަރުސާއަކަށް ނުދާނެއެވެ.
هما	لَنْ يَذْهَبَا إِلَى الْمَدْرَسَةِ	އެ ދެ މީހުން މަދަރުސާއަކަށް ނުދާނެއެވެ.
هما*	لَنْ تَذْهَبَا إِلَى الْمَدْرَسَةِ	އެ ދެ މީހުން މަދަރުސާއަކަށް ނުދާނެއެވެ.
هم	لَنْ يَذْهَبُوا إِلَى الْمَدْرَسَةِ	އެ މީހުން މަދަރުސާއަކަށް ނުދާނެއެވެ.

التَّدْرِيبُ 4.1 ފުރިހަމަކުރުން 4.1

ތިރީގައިވާ ޖުމްލަތަކުން އުބުފިލި ޗިރިގްނާ ނަކިރާތަކެއް ވަކިކޮށް ތާވަލުގައި ލިޔުއްވާ. އަދި އެއިން ކޮންމެ ނަކިރާއެއްގައި އުބުފިލި ޗިރިގްނާކަމުގެ ޢަލާމަތަކީ ކޮބައިކަން ލިޔުއްވާ!

1) اِسْتَيْقَظَتْ مَرْيَمُ 2) اِشْتَرَيْتُ حَقِيْبَتَيْنِ 3) هَذَانِ جَرَسَانِ

4) لَنْ يَذْهَبُوا إِلَى الْمَدْرَسَةِ 5) الْمُسْلِمُونَ يَصُومُونَ 6) نَامَ عَلِيٌّ

7) خَلَقَ اللهُ السَّمَاوَاتِ 8) دَخَلْتُ الْفَصْلَ

الْاِسْمُ	عَلامَةُ الرَّفْعِ

ވ.ރަނގަޅު		ރަނގަޅު		ރަނގަޅުކުރަން ބޭނުން	

التَّدْرِيبُ 4.2 ތަމްރީނު 4.2

މިތިރީގައިވާ ޖުމްލަތަކުން އަބަދިދި ޖަރިގްންވާ ކަލިމަތައް ވަކިކޮށް ތާވަލުގައި ލިޔާށެވެ. އަދި އެއިން ކޮންމެ ކަލިމައެއްގައި އަބަދިދި ޖަރިގްންވާކަމުގެ އަލާމާތަކީ ކޮބައިކަން ލިޔާށެވެ!

1) اِسْتَيْقَظَتْ مَرْيَمُ 2) اِشْتَرَيْتُ حَقِيْبَتَيْنِ 3) هَذَانِ جَرَسَانِ

4) لَنْ يَذْهَبُوا إِلَى الْمَدْرَسَةِ 5) الْمُسْلِمُونَ يَصُومُونَ 6) نَامَ عَلِيٌّ

7) خَلَقَ اللهُ السَّمَاوَاتِ 8) دَخَلْتُ الْفَصْلَ

الْاِسْمُ	عَلامَةُ النَّصْبِ

ވ.ރަނގަޅު		ރަނގަޅު		ރަނގަޅުކުރަން ބޭނުން	

الدَّرْسُ الْخَامِسُ ފަސްވަނަ ދިރާސާ

عَلَامَاتُ الْإِعْرَاب (އިޢުރާބުގެ އަލާމާތްތައް)

މި ދިރާސާގެން ހާސިލުކުރަންޖެހޭ މިންވަރު؛

ޖުމުލަތެއްގައި ކަލިމަ އަންނަ ހާލަތްތަކުގެ ތެރެއިން އިޟާފީގެ ހާލަތުގައި އިޟާފީ ޖެހިގެންވާކަމުގެ އަލާމާތްތަކާއި ކަޝަރިކަން ބޭނުން އެނގުން.

ޖުމުލަތެއްގައި ކަލިމަ އަންނަ ހާލަތްތަކުގެ ތެރެއިން ސުކޫނުގެ ހާލަތުގައި ސުކޫނު ޖެހިގެންވާކަމުގެ އަލާމާތްތަކާއި ކަޝަރިކަން ބޭނުން އެނގުން.

الْجَرُّ (އިޟާފީގެ ހާލަތް)

❑ لِلْجَرِّ (أَوْ لِلْخَفْضِ) ثَلَاثُ عَلَامَاتٍ (އިޟާފީގެ ހާލަތުގައި އިޟާފީ ޖެހިގެންވުމުގެ ތިން އަލާމާތެއްވެއެވެ.)

① (الْكَسْرَة – އިޟާފީ): އިޟާފީޖެހިގެންވާކަމުގެ އަސްލު އަލާމާތަކީ الْكَسْرَة (އިޟާފީ)އެވެ. جرّ ގެ ހާލަތުގައި އިޟާފީ ޖެހުމަށްބަލައި ތިން ތަނެއްގައި الْكَسْرَة ބޭނުންކުރެވެއެވެ. އެއީ؛

❶ الْاِسْمُ الْمُفْرَدُ الْمُنْصَرِفُ (ޢަރަބި ބަހުގެ ގަވާއިދުގައި ތަންވީނު ޖެހުން މަނާނުކުރާ އެކަށި ނަމުތަކަށްބުނެވެ. ތަންވީނު ޖެހުން މަނާކުރާ ނަންތަކަށް ކިޔަނީ الْمَمْنُوعُ مِنَ الصَّرْفއެވެ.) މީގެ އިތުރު ތަފްޞީލު ކުރިއަށްއޮތް ދިރާސާތަކުގައި ގެނެސްދޭނަމެވެ. إن شاء الله.

މިސާލު "فِي الْبَيْتِ أَشْجَارٌ" (ގޭގައި ގަސްތަކެއް އެބަ ހުއްޓެވެ.)

މިސާލު "أَسْكُنُ فِي بَيْتٍ صَغِيرٍ" (އަހަރެން ދިރިއުޅެނީ ކުޑަ ގެއެއްގައެވެ.)

❷ الْجَمْعُ التَّكْسِيرُ الْمُنْصَرِفُ (جَمْعُކުރުމުގެ ސަބަބުން ނަމުގެ އަސްލަށް ބަދަލުވެގެން އައިސްފައިވާ، ނަމުވެސް ޢަރަބި ބަހުގެ ގަވާއިދުގައި ތަންވީނު ޖެހުން މަނާނުކުރާ ނަންތަކެއް)

މިސާލު "سَلَّمْتُ عَلَى الطُّلَّابِ" (ދަރިވަރުންނާ އަހަރެން ސަލާމްކުރީމެވެ.)

❸ الْجَمْعُ الْمُؤَنَّثُ السَّالِمُ (جَمْعُކުރުމުން ނަމުގެ އަސްލަށް ބަދަލެއް ނައިސް އޮންނަ އަންހެން ނަންތަކެއް)

މިސާލު "أَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الْمُنَافِقَاتِ" (މުނާފިޤު އަންހެނުންގެ ކިބައިން ސަލާމަތްކުރެއްވުން އެދި اللهُ ގެ ހަޟްރަތުން ރައްކާތެރިކަން އެދުމެވެ.)

② (الياء – ޔާ)؛ "ي"އަކީ الْكَسْرَةُގެ ބަދަލުގައި جرّ ގެ ޙާލަތުގައި ބޭނުންކުރާ އިޢުރާބީ ޢަލާމާތްތަކުގެ އަލާމާތެކެވެ. އިޢުރާބީ ޢަލާމާތްތަކުގެ އަލާމާތުގެ ގޮތުގައި "ي" ބޭނުންކުރެވޭނީ ހަމައެކަނި الاسْمُ الْمُثَنَّىއާއި الْجَمْعُ الْمُذَكَّرُ السَّالِمُއާއި الأَسْمَاءُ السِّتَّةގައެވެ.

މިސާލު "فِي بَيْتَيْنِ مُسَافِرُونَ" (ދެ ގެއެއްގައި ދަތުރުވެރިންތަކެއް އެބައުޅެއެވެ.)

މިސާލު "الجَائِزَةُ مِنَ الْمُدَرِّسِيْنَ " (މި އިނާމަކީ މުދައްރިސުންގެ ފަރާތުން ދިން އެއްޗެކެވެ.)

މިސާލު "سَلَّمْتُ عَلَى أَبِيكَ" (ކަލޭގެ ބައްޕާއަށް އަހަރެން ސަލާމްކުރީމެވެ.)

③ (الفتحة – ފަތުޙާ): الْفَتْحَةُ ދަނީ الْكَسْرَةُ ގެ ބަދަލުގައި جرّ ގެ ޢަލާމަތުގައި ބޭނުންކުރާ ހާލަތު ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްދެވޭ ޢަލާމަތާއެކު. ހާލަތު ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްދެވޭ ޢަލާމަތުގެ ގޮތުގައި الْفَتْحَة ބޭނުންކުރެވޭނީ ހަމައެކަނި الْمَمْنُوعُ مِنَ الصَّرْفُ ގެ اِسْم ތަކަށެވެ.

މިސާލު: ٱذْهَبْ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ (ކަލޭގެފާނު ފިރުޢައުނުގެ ގާތަށް ވަޑައިގަންނަވާށެވެ!)

މިސާލު: "سَلَّمْتُ عَلَى عُمَرَ" (އަހަރެން ޢުމަރަށް ސަލާމްކުރީމެވެ.)

الْجَزْمُ (ސުކޫނުގެ ޢަލާމަތް)

❐ لِلْجَزْمِ عَلَامَتَانِ (ސުކޫނުގެ ޢަލާމަތުގައި ސުކޫނާއި ޙަޛްފުކުރުމުގެ ދެ ޢަލާމަތެއްވެއެވެ.)

① (السكون – ސުކޫން): ސުކޫންގެ ބައިވެރިކަމުގެ އަސްލު ޢަލާމަތަކީ السُّكُون (ސުކޫން)އެވެ. جزمގެ ޢަލާމަތުގައި ސުކޫނުގެ ބަދަލުގައި ޢަލާމަތެއްގެ ގޮތުގައި السُّكُون ބޭނުންކުރެވޭނީ އެއްވެސް ދެ ހާލަތެއްގައެވެ. އެއީ الْفِعْلُ الْمُضَارِعُ

الصَّحِيْحُ الْآخِرُއަށް ކަމުގައިވާތީވެ އެ فِعْلُގެ ފަހަތަށް ضَمير متصلއެއް

ގުޅިފައިނުވާނަމައެވެ. މިފަދަ فعلތަކަކީ (أنا، نحن، أنتَ، هو، هي)

މިޞީޣާތަކުގެ މާނަ ދޭހަވާ فعلތަކެވެ. الْفِعْلُ الْمُضَارِعُ الصَّحِيْحُ الْآخِرُއަކީ

فِعْلُ مُضَارِعُގެ ނިމޭއަކުރަކީ ألفނުވަތަ واوނުވަތަ ياء ކަމުގައިނުވާ

فِعْلُތަކެވެ.

މިސާލު

أَنَا	لَمْ أَذْهَبْ إِلَى الْمَدْرَسَةِ	(އަހަރެން މަދަރުސާއަކަށް ނުދިޔަމެވެ.)
نَحْنُ	لَمْ نَذْهَبْ إِلَى الْمَدْرَسَةِ	(އަހަރެމެން މަދަރުސާއަކަށް ނުދިޔަމެވެ.)
أَنْتَ	لَمْ تَذْهَبْ إِلَى الْمَدْرَسَةِ	(ކަލޭ މަދަރުސާއަކަށް ނުދިޔައެވެ.)
هُوَ	لَمْ يَذْهَبْ إِلَى الْمَدْرَسَةِ	(އޭނާ މަދަރުސާއަކަށް ނުދިޔައެވެ.)
هِيَ	لَمْ تَذْهَبْ إِلَى الْمَدْرَسَةِ	(އޭނާ މަދަރުސާއަކަށް ނުދިޔައެވެ.)

② (الحذف – ކަނޑުފުކުރުން ނުވަތަ ފޮހެލުން)؛ حذفކުރުމަކީ السُّكُونގެ

ބަދަލުގައި جزمގެ ނިޝާނުގައި ބޭނުންކުރާ ސުކޫނެއްގެބަދަލުގެ

ނިޝާނުކަމެވެ. ސުކޫނެއްގެބަދަލުގެ ނިޝާނުތަކެއްގެ ގޮތުގައި حذفކުރުން

الْأَفْعَالُ މާއި الْمُضَارِعُ الْمُعْتَلُّ الْآخِرُ ޖަޒަމްކުރަނީ ބޭނުންކުރެވޭނީ

الْخَمْسَةގެއެވެ. މި ދެ ބައިގައި حذفކުރާ ގޮތް ތަފާތުވެއެވެ.

❶ الْمُضَارِعُ الْمُعْتَلُّ الْآخِرُގެ ޖަޒުމު ޢަލާމަތަކީ حذفކުރުން: الْمُضَارِعُ

الْمُعْتَلُّ الْآخِرُއަކީ فِعْلُ مُضَارِعގެ ނިމޭއަކުރަކީ ألف ނުވަތަ واو ނުވަތަ

ياء ކަމުގައިވާ فِعْلތަކެވެ. މި އަކުރުތަކަށް ކިޔަނީ الْحَرْفُ الْعِلَّةއެވެ.

މިގޮތަށް فِعْلތަކުގައި حذفކުރާނީ الْحَرْفُ الْعِلَّةއެވެ. މިގޮތަށް فِعلތަކަކީ

(أنا، نحن، أنتَ، هو، هي) މިސާލުތަކުގެ ގޮތް ދޭހަވާ فِعْلތަކެވެ.

މިސާލު

أَنَا	لَمْ أَرَ مُحَمَّدًا	(އަހަރެން މުހައްމަދު ނުދެކެމެވެ.)
نَحْنُ	لَمْ نَرَ مُحَمَّدًا	(އަހަރެމެން މުހައްމަދު ނުދެކެމެވެ.)
أَنْتَ	لَمْ تَرَ مُحَمَّدًا	(ކަލޭ މުހައްމަދު ނުދެކެއެވެ.)
هُوَ	لَمْ يَرَ مُحَمَّدًا	(އޭނާ މުހައްމަދު ނުދެކެއެވެ.)
هِيَ	لَمْ تَرَ مُحَمَّدًا	(އޭނާ މުހައްމަދު ނުދެކެއެވެ.)

އިސްވެދިޔަ މިސާލުތަކުގައިވާ ކަލިމަތަކުގެ އަސްލު ގޮތަކީ أَرَى، نَرَى، تَرَى، يَرَى މިގޮތަށެވެ. ކަލިމައިގެ ފަހު އަކުރަކީ حَرْفُ الْعِلَّةއެއް ކަމަށްވާތީ ސުކޫނުގެ ހާލަތަށް އައުމުން ކަލިމައިގެ ފަހުއަކުރު حذفކުރެވެއެވެ.

❷ الْأَفْعَالُ الْخَمْسَةُގެ ފަހު އަކުރު حذفކުރުން: الْأَفْعَالُ الْخَمْسَةُގައި حذفކުރާނީ "ن"އެވެ. رفعގެ ހާލަތުގައި އުޅޭއިރު ޢިލާމަތްވާކަމުގެ ޢަލާމަތެއްގެ ގޮތުގައި "ن" ޘާބިތުކުރެވެއެވެ. رفعގެ ހާލަތުން އެހެން ހާލަތްތަކަށް ބަދަލުވާނަމަ رفعގެ ޢަލާމަތް އޮތުމުން ފިލައިގެންދެއެވެ. رفعގެ ޢަލާމަތްކަމަށްވާ "ن" އޮތުމުން ފިލާފަދައިން جزمގެ ޢަލާމަތެވެ. ސުކޫނުގެނުވާކަމުގެ ޢަލާމަތެއްގެ ގޮތުގައި ނުވަތަ އަޅުއިރު ޢިލާމަތްވާކަމުގެ ޢަލާމަތެއްގެ ގޮތުގައިވެސް الْأَفْعَالُ الْخَمْسَةُގައި "ن" حذفކުރެވެއެވެ. މިއީ އަޅުއްކައިރު ސުކޫނުގެ ހާލަތުގައި فِعْل ހުންނާނީ އެއް ގޮތަކަށެވެ. އެ فِعْلއަކީ އަޅުއްވާ ހާލަތުގައި ނުވަތަ ސުކޫނުގެ ހާލަތުގައިވާ فِعْلއެއްކަމުން ޢަލާމަތްނުންނާނީ فِعْلގެ ކުރިއަށްވާ

حَرْف (އަލްޖަޒްމް)އިސްނަށެވެ. މިތާ އިތުރު ތަފްސީލު ނުކޮށް ކިޔަވައިދެވޭނެ

ގެނެސްދޭނަމެވެ. إِن شَاء الله.

މިސާލު

أنتِ	لَمْ <u>تَذْهَبِي</u> إِلَى الْمَدْرَسَةِ	ކަލޭ މަދުރަސާއަކަށް ނުދިޔައެވެ.
أنتما	لَمْ <u>تَذْهَبَا</u> إِلَى الْمَدْرَسَةِ	ކަލޭމެން ދެ މީހުން މަދުރަސާއަކަށް ނުދިޔައެވެ.
أنتم	لَمْ <u>تَذْهَبُوا</u> إِلَى الْمَدْرَسَةِ	ކަލޭމެން މަދުރަސާއަކަށް ނުދިޔައެވެ.
هما	لَمْ <u>يَذْهَبَا</u> إِلَى الْمَدْرَسَةِ	އެ ދެ މީހުން މަދުރަސާއަކަށް ނުދިޔައެވެ.
هما*	لَمْ <u>تَذْهَبَا</u> إِلَى الْمَدْرَسَةِ	އެ ދެ މީހުން މަދުރަސާއަކަށް ނުދިޔައެވެ.
هم	لَمْ <u>يَذْهَبُوا</u> إِلَى الْمَدْرَسَةِ	އެ މީހުން މަދުރަސާއަކަށް ނުދިޔައެވެ.

التَّدْرِيْبُ 5.1 — ތަރިބަކުރުން 5.1

ތިރީގައިވާ ޖުމްލަތަކުން އިސްމުތަކާއި ޖަރުވެފައިވާ ކަލިމަތައް ވަކިކޮށް ބާވަތުގައި ލިޔާށެވެ. އަދި އޭގެ ކޮންމެ ކަލިމައެއްގައި އިސްމުގެ ޖަރުވެފައިވާކަމުގެ ޢަލާމަތަކީ ކޮބައިކަން ލިޔާށެވެ!

1) لَمْ أَرَ مُحَمَّدًا 2) فِي الْبَيْتِ أَشْجَارٌ 3) لَمْ تَذْهَبَا إِلَى الْمَدْرَسَةِ

4) سَلَّمْتُ عَلَى عُمَرَ 5) الجَائِزَةُ مِنَ الْمُدَرِّسِيْنَ 6) لَمْ يَذْهَبُوا إِلَى الْمَدْرَسَةِ

7) أَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الْمُنَافِقَاتِ 8) لَمْ أَذْهَبْ إِلَى الْمَدْرَسَةِ

الْإِسْمُ	عَلَامَةُ الْجَرِّ

ވ.ރަނގަޅު		ރަނގަޅު		ރަނގަޅުކުރަން ބޭނުން	

التَّدْرِيْبُ 5.2 ތަރިޔަކުރުން 5.2

ތިރީގައިވާ ޖުމްލަތަކުން ސުކޫންވެގެންވާ ކަލިމަތައް ވަކިކޮށް ތާވަލުގައި ލިޔުއްވާ. އަދި އެއިން ކޮންމެ ކަލިމައެއްގައި ސުކޫންވެގެންވާކަމުގެ އަލާމަތަކީ ކޮބައިކަން ލިޔުއްވާ!

1) لَمْ أَرَ مُحَمَّدًا　　2) فِي الْبَيْتِ أَشْجَارٌ　　3) لَمْ تَذْهَبَا إِلَى الْمَدْرَسَةِ

4) سَلَّمْتُ عَلَى عُمَرَ　　5) الجَائِزَةُ مِنَ الْمُدَرِّسِيْنَ　　6) لَمْ يَذْهَبُوا إِلَى الْمَدْرَسَةِ

7) أَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الْمُنَافِقَاتِ　　8) لَمْ أَذْهَبْ إِلَى الْمَدْرَسَةِ

الْاِسْمُ	عَلَامَةُ الْجَزْمِ

ވ.ރަނގަޅު		ރަނގަޅު		ރަނގަޅުކުރަން ބޭނުން	

الدَّرْسُ السَّادِسُ ހަވަނަ ފިލާވަޅު

الْمَمْنُوعُ مِنَ الصَّرْفِ (ތަންވީން ޖެހުން މަނާކުރެވޭ ނަންނަން)

މި ފިލާވަޅުން ހާސިލުވާންޖެހޭ މިންވަރު؛

ތަންވީން ޖެހުން މަނާވެގެންވާ ނަންނަމުގެ ކާބަފައިކަން އެނގުން.

المقصود بالصرف: التنوين (ސަރފުގެ މުރާދަކީ ތަންވީނެވެ.)

- الأصل في الاسم أن يقبل آخره التنوين، ولكن لأسباب مختلفة لا يقبل الاسم التنوين في حالات. وإليك التفصيل؛ (اسمގެ އަސްލަކީ އޭގެ ފަހު އަކުރުގައި ތަންވީން ޖެހިގެންވުމެވެ. ނަމަވެސް ބައެއް ސަބަބުތަކާހުރެ، ބައެއް ހާލަތްތަކުގައި اسمގައި ތަންވީން ޖެހުން މަނާވެގެން ދެއެވެ. އޭގެ ތަފްސީލު ތިރީގައި މިވަނީއެވެ.)
- الذي يمنع من الصرف إما أن يكون اسما أو صفة (اسمއަކަށް ނުވަތަ ސިފައަކަށް ވުމުގެ ސަބަބުން ތަންވީން ޖެހުން މަނާވުން.)
- الذي يمنع من الصرف قد يمنع لعلة واحد أو لعلتين (އެއް ސަބަބު ނުވަތަ ދެ ސަބަބެއް ގުޅުވެރިވުމުން ތަންވީން ޖެހުން މަނާވުން.)

➢ ما يمنع من الصرف لعلة واحد (އެއް ސަބަބު ގެދުވެރިވުމުން ތަންވީނު ޖެހުން މަނާވާ ހާލަތްތައް):

أ-

أن يكون الاسم على وزن "مَفَاعِلُ" ("مَفَاعِلُ" މި ވަޒަނަށް އައިސްފާ اسمއަކަށްވުން. (މިއީ ޖަމްއުގެ ވަޒަނެއްކެވެ.))

މިސާލު مَسَاجِدُ (މިސްކިތްތަކެއް)

މިސާލު مَكَاتِبُ (އޮފީސްތަކެއް ނުވަތަ ޑެސްކުތަކެއް)

މިސާލު مَنَابِرُ (މިންބަރުތަކެއް)

أن يكون الاسم على وزن "مَفَاعِيلُ" ("مَفَاعِيلُ" މި ވަޒަނަށް އައިސްފާ اسمއަކަށްވުން. (މިއީވެސް ޖަމްއުގެ ވަޒަނެއްކެވެ.))

މިސާލު مَفَاتِيْحُ (ތަޅުދަނޑިތަކެއް)

މިސާލު أَنَاشِيدُ (ލަދަބަދަތަކެއް ނުވަތަ ގެސްތަކެއް)

މިސާލު أَحَادِيثُ (ހަދީޘްތަކެއް)

أن يكون الاسم على وزن "أَفْعِلَاءُ" ("أَفْعِلَاءُ" މި ވަޒަނަށް އައިސްފާ اسمއަކަށްވުން. (މިއީވެސް ޖަމްއުގެ ވަޒަނެއްކެވެ.))

މިސާލު أقرباء (ތިމާގެ ބައެއް)

މިސާލު أقوياء (ބާރުގަދަ ބައެއް)

أن يكون الاسم على وزن "فُعَلَاءُ" ("فُعَلَاءُ" މި ވަޒަނަށް އައިސްފާ

اسمއަކަށްވުން. (މިއީވެސް ޖަމްޢު ވަޒަނެކެވެ.))

މިސާލު عُظَمَاءُ (ބޮޑެތި ބަޔަކު ނުވަތަ ބާރުގަދަ ބަޔަކު ނުވަތަ މަތިވެރި ބަޔަކު)

މިސާލު كُرَمَاءُ (ދީލަތިވެގެންވާ ބަޔަކު ނުވަތަ ހަރުކަން ހިތްވަގެންވާ ބަޔަކު)

މިސާލު عُلَمَاءُ (އިލްމުވެރިންތަކެއް)

ب- أن يكون الاسم مختوما بألف التأنيث المقصورة (أَلِفُ التَّأْنِيثُ الْمَقْصُورَةއަކަށް

ނިމޭ اسمއަކަށް ވުން.)

މިސާލު سَلْوَى (މިއީ ދޫނިޔަކަށް ކިޔާ ނަމެއް. އަދި މިނަން ކިޔާ ގަނޑުވެސް ހުރޭ. އެންގިރޭސިބަހުންވެސް މި ނަމުން ނަން ކިޔައި އުޅޭ.)

މިސާލު نَجْوَى (ސިއްރު ސަލާމާ)

ت- أن يكون الاسم مختوما بألف التأنيث الممدودة (أَلِفُ التَّأْنِيثُ الْمَمْدُودَةއަކަށް

ނިމޭ اسمއަކަށް ވުން.)

މިސާލު خَضْراء (ފެހިކުލަ) މިއީ أَخْضَرُ ގެ އަންހެން ބަހެވެ.

މިސާލު زَهْراء (ވިދާ ބަބުގާ)

➢ ما يمنع من الصرف لعلتين (ދެ ސަބަބަކާހުރެ ދޫކުރެވިލިބުމުން ތަންވީނު ދޫކުރުން މަނާވާ ހާލަތްތައް):

أ- أن يكون عَلَماً ومؤنثا (ހާއްސަ ނަމަކަށްވެފައި އަދި ނަމަކީ އަންހެނަކަށް ކިޔޭ ނަމަކަށް ވުން)

މިސާލު فَاطِمَةُ/ زَيْنَبُ

ب- أن يكون عَلَماً وعجميا (ހާއްސަ ނަމަކަށްވެފައި އަދި ނަމަކީ އަޖަމީ ނަމަކަށް ވުން)

މިސާލު إِبْرَاهِيمُ/ إِسْمَاعِيلُ

ت- أن يكون عَلَماً وآخره الألف والنون (ހާއްސަ ނަމަކަށްވެފައި އަދި ނަމުގެ ފަހު ތަރުތީބުގައި ا އާއި ن ކަމުގައި ވުން)

މިސާލު رَمَضَانُ/ عُثْمَانُ

ث- أن يكون عَلَماً ووزنه وزن الفعل (ހާއްސަ ނަމަކަށްވެފައި އަދި ނަމަކީ فعلއެއްގެ ވަޒަނަށް އައިސްފައިވާ ނަމަކަށް ވުން)

މިސާލު يَزِيدُ/ أَحْمَدُ

ج- أن يكون عَلَماً وعلى وزن "فُعَلُ" (ހާއްސަ ނަމަކަށްވެފައި "فُعَلُ"ގެ ވަޒަނަށް އައިސްފައިވާ ނަމަކަށް ވުން)

މިސާލު عُمَرُ/ زُحَلُ/ زُفَرُ

ح- أن يكون عَلَماً ومركبا مزجيا (ޚާއްޞަ ނަމަކަށްވެފައި، ދެ ނަމެއް އެއްކޮށްލައިގެން ހަދާ ނަމަކަށް ވުން)

މިސާލު حَضْرَمَوْتُ، بَعْلَبَكُّ، بُورُ سَعِيدُ

خ- أن يكون صفة وآخره الألف والنون (ސިފައަކަށްވެފައި އޭގެ ފަހު ދެއަކުރަކީ ا އާއި ن ކަމުގައި ވުން)

މިސާލު غَضْبَانُ (ރުޅިއައިސްފައިވާ) جَوْعَانُ (ބަނޑުހައިވެފައިވާ)

نَعْسَانُ (ނިދިއައިސްފައިވާ)

د- أن يكون صفة وعلى وزن "أَفْعَلُ" (ސިފައަކަށްވެފައި "أَفْعَلُ"ގެ ވަޒަނަށް އައިސްފައި ވުން)

މިސާލު أَكْبَرُ (އެންމެ ބޮޑު) أَصْغَرُ (އެންމެ ކުޑަ) أَطْوَلُ (އެންމެ ދިގު)

ذ- أن يكون صفة من العدد وعلى وزن "فُعالُ" أو "مَفْعَلُ" (ސިފައަކަށްވެފައި "فُعالُ" ނުވަތަ "مَفْعَلُ"ގެ ވަޒަނަށް އައިސްފައިވާ އަދަދުތަކުގެ ސިފައަކަށް ވުން)

މިސާލު ثُلَاثُ (3)، رُبَاعُ (4)

މިސާލު مَثْنَى (2)، مَعْشَرُ (10)

- أحكام الممنوع من الصرف (الممنوع من الصرفގެ ހުކުމްތައް)

أ- أنه لا يقبل التنوين (އެއީ ކަސްރައާއި ތަންވީނާއި ނުގަބޫލުކުރާނެއެވެ.)

ب– أنه يُجَرُّ بالفتحة (އިޞްޠިލާޙީގެ ހާލަތުގައި، އިޞްޠިލާޙީ ޤަރިޔަންވާކަމުގެ ޢަލާމާތަކީ ގޮތުން އަޞްޠިލާޙީ ބޭނުންކުރުމެވެ.)

މިސާލު رَحَّبتُ بأحمدَ (އަހަރެން އަޙްމަދަށް މަރުޙަބާ ކިޔީމެވެ.)

މިސާލު ذهبتُ إلى مساجدَ في مكةَ (މައްކާގެ މިސްކިތްތަކަށް އަހަރެން ދިޔައީމެވެ.)

ت– أنه يجر بالكسرة إن كان مضافا أو مقترنا بـ"ال" (އިޞްޠިލާޙީގެ ހާލަތުގައި އިޞްޠިލާޙީ ޤަރިޔަންވާކަމުގެ ޢަލާމާތަކީ ގޮތުގައި އިޞްޠިލާޙީ ބޭނުންކުރާނީ އެ ކަލިމައަކީ مُضَافُއެއް ކަމުގައި ވާނަމައެވެ. ނުވަތަ އެ ކަލިމައިގެ ކުރިއަށް "ال" އައިސްފައި ވާނަމައެވެ.

މިސާލު صليتُ في مساجدِ مالديف

(ދިވެހިރާއްޖޭގެ މިސްކިތްތަކުގައި އަހަރެން ނަމާދުކުރީމެވެ.)

މިސާލު كتبت الدرس على مكاتبِ المكتبة

(އަހަރެން ފިޔަވަޅު ލިޔުނީ ލައިބްރަރީގެ މޭޒުތައް މަތީގައެވެ.)

މިސާލު صليت في المساجدِ

(މިސްކިތްތަކުގައި އަހަރެން ނަމާދުކުރީމެވެ.)

މިސާލު فتحت الباب بالمفاتيحِ

(އަހަރެން ދޮރު ހުޅުވީ ތަޅުދަނޑިތަކުންނެވެ.)

الدَّرْسُ السَّابِعُ ހަތްވަނަ ދިރާސާ

الْمَرْفُوعَاتُ والْمَنْصُوبَاتُ والْمَجْرُورَات مِنَ الْأَسْمَاءِ

(ރަފްޢު، ނަޞަބު އަދި ޖައްރު ވެގެންވާ اِسْمُތައް)

މި ދިރާސާގެން ހާސިލްކުރަންޖެހޭ މިންވަރު:

ރަފްޢުގެ ހާލަތުގައިވާ اِسْمُތައް ހުރިހާ ސީޣާތައް ބުނަން އެނގުން

ނަޞަބުގެ ހާލަތުގައިވާ اِسْمُތައް ހުރިހާ ސީޣާތައް ބުނަން އެނގުން

ޖައްރުގެ ހާލަތުގައިވާ اِسْمُތައް ހުރިހާ ސީޣާތައް ބުނަން އެނގުން

(ނޯޓް: މި ދިރާސާގައި ދެނެގަނޭ ބައިތައް ވަކިވަކިން ތަފްޞީލުކޮށް، މިސާލުތަކާއެކު ކިޔައިދެނީ އަންނަ ދިރާސާތަކުގައި (މި ފޮތުގެ އަންނަ ބައިތަކުގައި) ދެނެގަންނާނެއެވެ. إن شاء الله)

أَوَّلاً: الْمَرْفُوعَات مِنَ الْأَسْمَاء (ރަފްޢުގެ ހާލަތުގައިވާ اِسْمُތައް)

- الْمُبْتَدَأ وَالْخَبَرُ (މުބްތަދާ އާއި ޚަބަރު): ޖުމްލައެއް ފެށިގެންވަނީ اِسْمُއަކުން ނަމަ، އެ ޖުމްލައަށް ކިޔަނީ ބަސްބަސްތަކުގައިވާ اِسْمُއަކީ މުބްތަދާއެވެ. ޚަބަރަކީ އެ މުބްތަދާއާ ބެހޭގޮތުން ދިނުމަށްވާ ހަބަރުދީމެވެ.

މިފަދަ ޖުމްލަތަކަށް އަރަބި ބަހުގައި ކިޔަނީ الْجُمَلَةُ الْاِسْمِيَّةُއެވެ. މުބްތަދާ އަދި ޚަބަރީ އަބަދުވެސް އުބުރިގެ ހާލަތުގައި އޮންނަ ދެ ކަލިމައެވެ.

- اِسْمُ كَانَ وَ كَادَ وَ أَخَوَاتُهُمَا (اِسْمُ كَانَއާއި اِسْمُ كَادَ އަދި އެ ދެބައިގެ ދައްތަރުން އަންނަ اِسْمُތައް):

كَانَ ނުވަތަ އެކާނައިގައިވާ އެއިން ކަލިމައެއް الْجُمَلَةُ الْاِسْمِيَّةُއެއްގެ ކުރިއަށް އިތުރުކޮށްފިނަމަ މުބްތަދާގެ ގޮތުގައިއޮތް ކަލިމައަކަށް ކިޔާނީ اِسْمُ كَانَއެވެ. އަދި ޚަބަރުގެ ގޮތުގައި އޮތް ކަލިމައަކަށް ކިޔާނީ خَبَرُ كَانَއެވެ.

كَادَ ނުވަތަ އެކާނައިގައިވާ އެއިން ކަލިމައެއް الْجُمَلَةُ الْاِسْمِيَّةُއެއްގެ ކުރިއަށް އިތުރުކޮށްފިނަމަ މުބްތަދާގެ ގޮތުގައިއޮތް ކަލިމައަކަށް ކިޔާނީ اِسْمُ كَادَއެވެ. އަދި ޚަބަރުގެ ގޮތުގައި އޮތް ކަލިމައަކަށް ކިޔާނީ خَبَرُ كَادَއެވެ.

اِسْمُ كَانَ އާއި اِسْمُ كَادَގައި އޮންނަންވާނީ އުބުރިއްޔާއެވެ. خَبَرُ كَانَއަދި އާއި خَبَرُ كَادَގައި އޮންނަންވާނީ އަބަރިއްޔާއެވެ.

- خبر إن وأخواتها. (خَبَرُ إِنَّ އަދި އޭގެ ދައްތަރުން އަންނަ ނަންތައް):

إِنَّ ނުވަތަ އެކާނައިގައިވާ އެއިން ކަލިމައެއް الْجُمَلَةُ الْاِسْمِيَّةُއެއްގެ ކުރިއަށް އިތުރުކޮށްފިނަމަ މުބްތަދާގެ ގޮތުގައިއޮތް ކަލިމައަކަށް ކިޔާނީ اِسْمُ إِنَّއެވެ. އަދި ޚަބަރުގެ ގޮތުގައި އޮތް ކަލިމައަކަށް ކިޔާނީ خَبَرُ إِنَّއެވެ.

اِسْمُ إِنَّ ގައި އޮންނަންވާނީ ނަޞަބުގައެވެ. خَبَرُ إِنَّ ގައި އޮންނަންވާނީ ރަފުޢުގައެވެ.

- الْفَاعِلُ (ކަންކުރާ ނުވަތަ ކަމެއް ސިފަކުރެވިގެންވާ ފަރާތް): فَاعِلއަކީ އަބަދުވެސް ރަފުޢުވި ހަރުވިގެންވާ اِسْمُއެކެވެ.
- نَائِبُ الْفَاعِلُ (ކަންކުރާގެ ބަދަލުގައި ބޭނުންކުރާ ފަރާތް): فَاعِلއެއް ނެތްތަނުގައި نَائِبُ الْفَاعِلُގައިވެސް އޮންނާނީ ރަފުޢުގައެވެ.

ثَانِيًا: الْمَنْصُوبَاتُ مِنَ الْأَسْمَاءِ (ނަޞަބުގެ ހާލަތުގައިވާ اِسْمُތައް)

- الْمَفْعُولُ بِهِ (މިއީ ކަން ކުރެވޭ ފަރާތެވެ.)
- الْمَفْعُولُ الْمُطْلَقُ (الْمَفْعُولُ الْمُطْلَقُގެ ގޮތުގައި އޮންނާނީ فِعْلُގެ މަސްދަރެވެ. މިއީ އެ ކުރި ކަމަށް އިތުރު ބާރުއަޅާ ދިނުމުގެ ގޮތުން ނުވަތަ އެކަމުގެ ވައްތަރު/ގޮތް/ބާވަތް އިތުރަށް ބަޔާންކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުން ނުވަތަ އެކަން ކުރާ އަދަދު ބަޔާންކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުން ބޭނުންކުރާ اِسْمُއެކެވެ.)
- الْمَفْعُولُ لِأَجْلِهِ (މިއީ ކަން ހިނގި ސަބަބު ބަޔާންކުރުމަށް ގެނެސްފައިވާ اِسْمُއެކެވެ.)

- الْمَفْعُولُ مَعَهُ (މިއީ ކަމެއް ހިނގި ވަގުތު ހަމަ އެއާއި އެކު ހިނގި އެހެން ކަމެއް ބަޔާންކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުން ގެނެސްދެވިފައިވާ اِسْمُއެކެވެ.)
- خَبَرُ كَانَ وَكَادَ وَأَخَوَاتُهُمَا (މިއީ މާނަ އިސްވެ ހިނގައްޖެއެވެ.)
- اِسْمُ إِنَّ وَأَخَوَاتُهَا (މިއީ މާނަ އިސްވެ ހިނގައްޖެއެވެ.)
- ظَرفُ الْمَكَانِ وَالزَّمَانِ (މިއީ ކަމެއް ހިނގި ވަގުތު ނުވަތަ ތަން ބަޔާންކޮށްދިނުމަށް ބޭނުންކުރެވިފައިވާ اِسْمُއެކެވެ.)
- الْحَالُ (މިއީ ކަމެއް ހިނގި ވަގުތު އެކަންކުރި ފަރާތުގެ ހާލަތު ބަޔާންކޮށްދިނުމަށް ބޭނުންކުރާ اِسْمُއެކެވެ.)
- التَّمْيِيزُ (މިއީ ޖުމްލައެއްގައި އައިސްފައިވާ اِسْمُއެއްގެ މުރާދު ބަޔާންކޮށްދިނުމަށް އެ اِسْمُގެ ފަހުގައި ބޭނުންކުރެވިފައިވާ ނަކިރާ اِسْمُއެކެވެ.)
- الْمُسْتَثْنَى (އިސްތިސްނާކުރެވޭ ނަން)
- الْمُنَادى (ގޮވާލެވޭ ފަރާތް)

ثَالِثًا: الْمَجْرُورَات مِنَ الْأَسْمَاء (އުބުރިޖީގެ ހާލަތުގައިވާ اِسْمُތައް)

- الْمَسْبُوق بِحَرْفِ الْجَرِّ (حَرْف جَرّއެއްގެ ފަހަތަށް އައިސްފައިވާ اِسْم)
- الْمُضَافُ إِلَيْهِ (مُضَافُ إِلَيْهِއެއްގެ ގޮތުގައި އައިސްފައިވާ اِسْم)

الْمَرْفُوعَات وَالْمَنصُوبَات وَالْمَجْزُومَات مِنَ الْأَفْعَال (ރަފުޢު، ނަޞަބު އަދި ސުކޫނުގެ ހާލަތުގައިވާ فِعْلُތައް)

- الْمَرْفُوعَاتُ مِنَ الْأَفْعَالِ الْفِعْل الْمُضَارِع فَقَطْ (فِعْلُތަކުގެ ތެރެއިން ރަފުޢުގެ ހާލަތުގައި އަންނަނީ ހަމައެކަނި الْفِعْل الْمُضَارِعއެވެ. الْفِعْل الْمُضَارِعގެ އަސްލު ހާލަތަކީ ރަފުޢުގެ ހާލަތެވެ.
- ރަފުޢުގެ ހާލަތުގައިވާ فِعْلُތަކުގެ ކުރިއަށް (أَنْ، لَنْ، كَيْ، إِذَنْ، لَامُ التَّعْلِيل، لَامُ الْجُحُود، فَاءُ السَّبَبِيَّة، حَتَّى) މިއިން އަކުރެއް އައިސްފިނަމަ ރަފުޢުގެ ހާލަތުން ނަޞަބުގެ ހާލަތަށް ބަދަލުވެގެންދާނެއެވެ.
- ރަފުޢުގެ ހާލަތުގައިވާ فِعْلُތަކުގެ ކުރިއަށް (لَمْ، لَمَّا، لَامُ الْأَمْر، لَا النَّاهِيَة، إِنْ، إِذْمَا، مَنْ، مَا، مَهْمَا، كَيْفَمَا، مَتَى، أَيَّانَ، أَيْنَ، أَنَّى، حَيْثُمَا، أَيُّ) މިއިން އަކުރެއް އައިސްފިނަމަ ރަފުޢުގެ ހާލަތުން ސުކޫނުގެ ހާލަތަށް ބަދަލުވެގެންދާނެއެވެ.)

ފިޢުލުގެ ހާލަތައް، ފިޢުލުތަކުގެ އިޢުރާބުގެ ބާބުގައި ތަފްސީލުކޮށް މި ފޮތުގެ ހަތްވަނަ ގިރޭޑުގައި ވާނީ ދަސްކޮށްދެވިފައެވެ.

☞ الْفِعْلُ الْمَاضِي އާއި الْفِعْلُ الْأَمْرަކީ مَبْنِي فِعْلُތަކެވެ. މީގެ ތަފްސީލު އަންނަ ގިރޭޑުތަކުގައި ދަސްކޮށްދޭނަމެވެ. إن شاء الله.

ނިންމުން

މި ފޮތުގައި ހިމަނަން އަޅުގަނޑު ގަސްތުކުރި މިންވަރު ފުރިހަމަކުރުމުގެ ހެޔޮ ތައުފީޤު ދެއްވިކަމަށްޓަކައި ﷲއަށް ގިނަގުނަ ޙަމްދާއި ޝުކުރުކުރަމެވެ.

އަޅުގަނޑުގެ އުއްމީދަކީ ﷲގެ ހެޔޮ ރިޟާއިއެކު އަވަސް މުސްތަޤްބަލުގައި މި ފޮތުގެ ހަވަނަ ބައި ވުޖޫދަށް ގެނައުމެވެ. އަދި މި ފުރުޞަތުގައި މިފަދަ ފޮތްތަކެއް ތައްޔާރުކުރުމަށް އަޅުގަނޑަށް ހިއްވަރުދީ އެހީވެދޭ އަޚުންނާއި އުޚްތުންނަށް ހާއްސަ ޝުކުރެއް ދަންނަވަމެވެ.

ދުޢާއަކީ މި ފޮތުގެ ބޭނުންހިފާ ކޮންމެ އަޚަކާއި އުޚްތަކަށްވެސް މި ފޮތުން އެކަށީގެންވާ ފުރިހަމަ ފައިދާއެއް ހާސިލުވުމަށް ދޭތޯ މާތް ﷲ މިންވަރުކުރެއްވުމެވެ. އާމީން...

-ހާޝިމް މޫސާ-